

GAZDASÁGI LAPOK

21. szám.

Megjelenik minden vasárnap.

1915. Május 23.

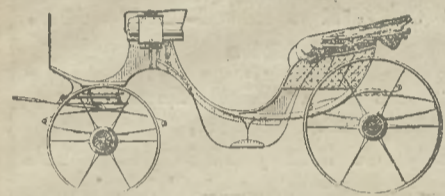
GŐZMIVELÉS.

Nagyobb területek szántását eredeti Fowler-féle gőzekével, épügy mélyrigolozást szőlőtelepítésekhez elvállal

WOLFF ERNŐ — gőzszántási vállalkozó —
BUDAPEST-KELENFÖLD

Stumpf Testvérek kocsigyártása.

Budapest, IX., Vágóhid-utca 2. Soroksári-ut sarok. Alapított 1871.

Dus raktár új és használt kocsikból. Használt kocsik becseréltetnek és átalakítások elfogadtnak jutányos árak mellett. Ugyiszinte mindenféle üzleti és gazdasági kocsik készítése. Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Permetezzünk

GUTMANN-féle elszakíthatatlan köpenyekben.

Vinczellér-, borsajtó-, pinczemunkásöltönyök, kötények és sapkák. Mindennemű gazdasági vízmentes köpenyek, körgallérok és öltönyök. Árjegyzék ingyen és bérmentve.

GUTMANN J. ÉS T^{ARSA}
Budapest, VII., Rákóczi-ut 16.

Wiking-aratógépek,

eredeti svéd gyártmányu

kaszáló-, marokrakó- és kévekötőgépeket

hozzávaló „MANILLA” zsineggel szállít, míg a készlet tart, elsőrendű minőségben a

Magyar Általános Gépgyár R.-T.

Budapest, VI. ker., Váci-ut 141. szám.
Sürgönczim: Magomobil. Telefon 45-15.

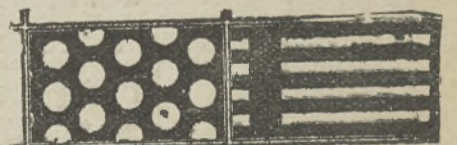
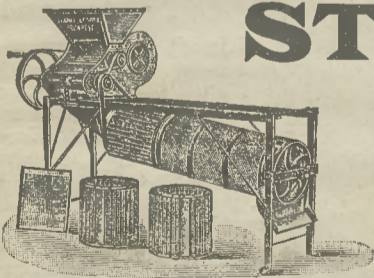
STAHEL és LENNER

trieur- és lemezlyukasztó-gyár

BUDAPEST, VI., Angyalföld, Országbiró-utca 44-46. sz.

Ajánljuk **TRIEURJEINKET** és **OSZTÁLYOZÓ GÉPEINKET** gabona és hüvelyesek tisztítására és osztályozására.

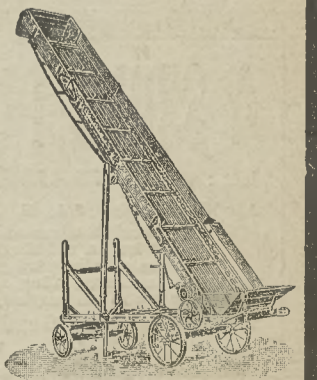
TÖREKROSTÁK és mindenfajta **LEMEZROSTA** gőzcséplőgépek számára.

Elsőrendű

ARATÓGÉPEK, fűkaszálógépek, szalmakaszalók, szénagereblyék, erőhajtású kukoriczamorzsolók, mint munkaerőt pótló gépek azonnali szállításra ajánlatnak

SZÜCS ÖDÖN mezőgazdasági és ipari gépkereskedelmi vállalata által,
Budapest, VI., Nagymező-utca 66. sz.

GAZDASÁGI LAPOK

MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

Alapította KORZIMICS LÁSZLÓ
1849-ben.

VEZÉRELVE:
Hozunk mezel gazdaságunkba
helyes arányokat.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

Egész évre	20 kor.
Fél évre	10 „
Negyed évre	5 „

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-utca 15. sz.

Az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok” ingyen mellékletével.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadóhivatalhoz czimzendők.

HIRDETÉSEKET

a lap kiadóhivatala veszi fel.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Hirdetési mellékletek jutányos árban fogadtatnak el.

TELEFON: József 40—66.

Az e lapokban foglalt ozikkekert minden utannyomasi jog fentartva.

KEZIRATOKAT A SZERKESZTŐSÉG NEM AD VISSZA

TARTALOM.

Szemle	Lap 223
Had- és népegészségügyi kiállítás. — r — n.	224
A föld termőereje és jövedelmezősége. — Tóth Lajos	225
Jelentékeny kéziromegtakarítással járó néhány gép és eszköz a szénakészítés és betakarítás szolgálatában. — Váradi Szabó János	226
Könyvismertetés	228
Kérdések és feleletek	228
Kérdések: Bogyós gyümölcsök térszükséglete. W. R. Feleletek: Csönthéjas gyümölcsfák megfiatalítása. Ferenczy Endre. — Hengerborona. — Vladár Endre. — Réborona. Vladár Endre. — Deszkaburkolat. Végh Kálmán Mátyas. — Málna visszametszése. I. Balogh Bálint 2. Ferenczy Endre	228
Kisebb szakközlemények	228
Hírek	229

Még mindig sokan vannak az országban, kik eldugva, elásva, otthon tartogatják pénzüket. A ki most pénzét oda nem adja a hazának — nem ingyen, hanem kölcsön, magas kamatra — az nem érdemli meg, hogy annak házáat, földjét s mindenét katonáink az oroszok ellen megvédjék. Mindenki szívére hallgasson, győzze le egyéni érdekét és menjen jegyezni a második hadikölcsönből.

(Időjárás. — Miniszteri tudósítás. — Második hadikölcsön. — A soproni iparkamara kereskedőinek határozati javaslata.)

A fagyos szentek hál' Istennek nem nagy kárt okoztak, csak Erdélyből Szászrégenből írják, hogy ott a szőlő elfagyott; itt-ott a gyümölcsösben tett a kései fagy némi kárt, de általában nem lehet nagy a panasz, kivált azért, mert a gabonaneműekben egyáltalán nem látszik a legkisebb fagykár.

Most már csak az a legnagyobb baj, hogy nincs eső, mert a folyó hó 9—10 közötti éjjelen és 10 én délután itt-ott lehullott csapadék csak nagyon kis területen volt észlelhető. (Folyó hó 20-án Budapesten jó eső volt.) Az ideai május, amikor pedig mindennap kellene csapadéknak lenni, feltűnően erős szárazságot hozott és pedig olyan mértékben, hogy szinte csodálatos. A meteorologiai intézet jelentése szerint 16-án az ország egyetlen részében sem

volt eső, a mi a nagyobb ritkaságok közé tartozik. Ausztriában szintén nagy az esőhiány és az említett napon csakis két helyen hullott egy kis esőcske. Németországban, valamint a Balkán-államokban és Itáliában is hiába várják a csapadékot. A most elmúlt vasárnap a szó szoros értelmében esőmentes nap volt majdnem egész Európában.

Bizony az árpák, melyek gyökereiket nem bocsájtották oly mélyre, hogy az áprilisi esők folytán a talaj alsó rétegében raktározott nedvességből táplálkozhatnának, sárgulnak ország-szerte. A rozs kalászképzése is hiányos lesz, ha hamarosan nem jön kiadó csapadék, de még a buzák további fejlődése is megakad, ha a várvárt jótékony májusi esők elmaradnak. De azért ne csüggedjünk, van még remény, mi kedves munkatársunk az alábbi sorai olvasása közben tölti el keblünket.

A déli harezterről a Száva partjáról írok — borult az ég, esik az eső — jó időjárás a fagyos szentekkor, mert megvéd a fagytól. Odahazulról, szép Erdélyországból még nem kaptam írást a fagyos szentek viselkedéséről, de hát reméljük a legjobbakat. Errefelé jó időjárás, a gyümölcsfák már jórészt kötöttek, répának, tengerinek jól látszik a sora, de utóbbit még most is vetik olyan helyeken, hol a vizállás és tulságos vizenyösség miatt mostanig nem vethettek. Őszi rozs kalászol, a buza is szép, csak egy-egy tábla sárga a sok vadrepczétől. Tavaszai szalmások jól keltek, a zabok különösen szépek. Szőlőt inkább csak kertekben és lugasokban láttam, hát nagyon szépen mutatkozik a termés és a permetezés is megkezdődött. Van bevetetlen terület is elég szépen.

Különben az alább közölt miniszteri tudósítás is még elég jónak rajzolja a gazdasági helyzetet.

A földmivelésügyi minisztérium f. hó 25-én délelőtt adta ki a vetések állapotáról szóló jelentését. A hivatalos jelentés tartalma elég kedvező, csak azt hangsúlyozza, hogy kiadó esőre lenne szükség a további fejlődés érdekében.

A jelentés a következőkben számol be a mezőgazdasági helyzetről:

Április végén és május első napjain ország-szerte száraz és derült idő volt, mielőtt a hőmérséklet jelentékeny ingadozást mutatott. Míg ugyanis napal igen gyakran 25 fok fölé emelkedett, addig éjjel, illetve hajnalban több helyen csaknem a fagy-pontig süllyedt a hőmérséklet. Május 3-án és 4-én változékonyra fordult az idő, az ország legnagyobb részében beborult, egyes helyeken zivataros esők jártak és a hőmérséklet is alacsony maradt, majd további hűvös időjárás mellett a csapadék megszünt és csak 8—10-ike között esett ismét. Ez az eső sem volt azonban országos, sőt mennyisége is csak szórványosan haladta meg a 10 millimétert. Ezután ismét szárazabbra fordult az idő, miközben

éjjelenként annyira lehült a levegő, hogy a május 10—13-ika közötti éjjeleken gyöngye fagyok keletkeztek. Fagyot jelentettek: Heves, Pest, Hont, Liptó, Nógrád, Pozsony, Turóc, Zólyom, Bereg, Borsod, Szepes, Ung, Szabolcs, Szatmár, Szilágy, Fogaras, Kisküküllő, Maros-Torda, Nagyküküllő és Torda-Aranyos vármegyék egyes helyein. Ezen fagyok azonban többnyire oly gyöngék voltak, hogy a kalászosokban egyáltalán semmi kárt nem okoztak, csupán az érzékenyebb kerti veteményeket, a szőlőt és a gyümölcsöt csípték meg helyenkint, lényegesebb kárt azonban ezek sem szenvedtek. Az eső mennyisége a legutóbbi két hét alatt az ország tulnyomó részén 10 milliméteren alul maradt, sok helyütt az 5 millimétert sem érte el és vannak területek, — különösen a Duna balpartján — a hol egyáltalán nem esett. Legtöbb (10, illetve 20 millimétert meghaladó eső volt a Dunántul déli részein, a Duna-Tisza közének déli felében, a Tisza-Maros szögén, a Királyhágóntul délkeleti vármegyéiben és a Pilisi-hegyek vidékén.

A legutóbbi hivatalos vetésjelentés közzététele óta eltelt 14 napot tehát általánosságban az esőhiány és a hűvös időjárás jellemzi. Bár rendes körülmények között a vetések fejlődésére május havában a gyakori meleg esők kívánatosak, az elmúlt két hét vázolt időjárása a gazdasági helyzetre kedvezőtlennek még sem mondható, mert az azt megelőző időszak bőséges csapadéka következtében a földnek megvan a már szépen megerősödött őszi vetések fejlődéséhez szükséges nedvessége, másrészt a szárazabb időjárás igen alkalmas volt a télen és kora tavasszal járt bőséges csapadék miatt megkésített gazdasági munkálatok végzésére. Tény azonban, hogy most már ugy az őszi kalászosok további jó fejlődése, mint különösen a tavaszi vetések és egyéb vetemények megerősödése, illetve a későn vetettek kitünő céljából országos jó meleg esőre volna szükség, mert a talaj felső része egyes helyeken nagyon kiszáradt, a mi egyrészt a növényzet kellő táplálkozását s nedvkeringését, másrészt a még földben lévő magvak gyors kikelését akadályozza.

Az általános gazdasági helyzet ezek szerint május első felében nem rosszabbodott, bár nem is javult annyira, mint a mennyire a két héttel ezelőtti mutatózott igen kedvező kilátások után a kedvező időjárás esetén várni lehetett. Az őszi vetések legnagyobb része még most is kitünően áll s elég jól bírja az eső hiányát, a gyöngye tavaszaiak azonban különösen a kevésbé jól mivelte törpebirtokokon helyenkint már sárgulni kezdenek. Ha azonban a várt esőzés rövid idő alatt bekövetkezik s az őszi fejlődésében csapadékhiány miatt visszaesés nem áll be, a tavaszaiak pedig jól megerősödhetnek, akkor a két héttel ezelőtti mutatózott kitünő termés-kilátások nemcsak megmaradnak, hanem még fokozódhatnak is.

A kalászosokkal bevetett terület nagysága ez idő szerint még nem állapítható ugyan, a beérkezett jelentésekből azonban — mint a megelőző hivatalos vetésjelentésekben is már jeleztetett, — arra lehet következtetni, hogy ugy az őszi, mint a tavaszai vetésterülete eléri azt a nagyságot, a mely normális években bevetve szokott lenni. Kiszántások az ősziékből leginkább kiázás következtében történtek, ezeket a területeket azonban legtöbb helyen tavaszakkal újra bevetették. Egér és rovarkárak miatt ez évben kevesebb területet kellett kiszántani, mint máskor, mert a téli sok csa-

EREDETI NÉMETORSZÁGI

MAROKRAKÓ-ARATÓGÉPEKET
és **FŰKASZÁLÓKAT.**

EREDETI AMERIKAI

KÉVEKÖTŐ-ARATÓGÉPEKET.
CASE GŐZ-SZÁNTÓGÉPEKET.

LANZ-FÉLE SZAB. ÖRLŐGÉPEKET — TAKARMÁNYDARA
ELŐÁLLÍTÁSÁRA **TENGERICSUTKÁBÓL.**

AJÁNLATTAL
SZOLGÁL:

HAHN ARTHUR és **TÁRSAI BUDAPEST,** VIII. KERULET,
ÜLLŐI-UT 52/g.

Sürgönczim: **CASE BUDAPEST.**

padék egy a rovarokat, mint különösen az egereket nagyon kipusztította s így kártételeik lényegesen csökkentek.

Az őszi buzavetések általában még jól birják a szárazságot, de további kedvező fejlődésükhöz kiadós, meleg esőre volna szükségük. Elvértve panaszok hallhatók ugyan már, hogy az eső hiánya és a hűvös időjárás miatt sárgulni és ritkulni kezdenek, az ország tulnyomó részében azonban a beérkezett jelentések szerint jelenleg még mindig elég jó, sőt — különösen az ország déli és nyugati részeiben kitünő — terméskilátással bíznak. Ezek azonban csak akkor valósulhatnak meg, ha rövidesen jó esőt kapnak a vetések s nagyobb elemi csapások nem érik. Fejlődésük a dombosabb helyeken néhol megakadt, általában azonban normális, szádba indultak, sőt legtöbb helyen már kalászuk is hasban van. Az aczat és egyéb gyom több helyen még mindig igen sok a vetések között, mert irtásukra leginkább csak a nagyobb birtokokon fordítanak nagyobb gondot. Helyenkint a drótféreg és a szalmadarázs okoz károkat s elvértve rozsdá is mutatkozik. Ez utóbbi terjedésének a száraz időjárás nem kedvezett s ez az oka, hogy folyó évben e miatt aránylag kevés panasz hallható.

Az őszi rozsvetések kalászukat legtöbb helyen már kihányták, de még nem virágzanak. A hűvös, száraz időjárás miatt kissé visszamaradtak fejlődésükben s több helyen ritkák, de kalászaik legnagyobb részben elég szépek. A rozskok között több egérkár látható, mint a búzákat között. Helyenkint a drótféreg és futrinka károsítja. Szalmája a dombosabb helyeken elég nagy, a mélyebben fekvő részekben azonban naggyobá alacsony. A rozsvetések is mindenütt esőt kívánnak, még pedig vagy még a küszöbön álló virágzás előtt, vagy közvetlenül utána, mert ha esetleg éppen virágzás alatt kapnának nagyobb esőt, sok ablakos kalász maradna.

A tavaszi buza- és rozsvetések általában szépen kikeltek, elég sűrűek, de néhol eső hiányában sárgulni kezdenek. Bokrosodásukhoz és további jó fejlődésükhöz mielőbb kiadós meleg esőre volna szükségük. A kiszáradt ősziak helyére vagy a ritka vetések fölé vetették, szépen kikeltek, de a szárazság miatt fejlődésükben ezek is megakadtak.

Az árpa- és zabvetések általában elég jók, de ezek is esőt kívánnak. Az őszi árpa kalásza hasban van, sőt a korai vetésű egyes helyeken már kiképződött. A tavaszi árpa szépen kikelte, de néhol sárgás és sok benne az aczat. A zabvetések részint már kikeltek, részint még csak most kelnek. Egyes helyeken ugyanis csak a legutóbbi időben vetették. Ugy az árpa, mint a zab sok helyen nagyon gyomos. Mindkettőnek jó meleg esőre volna szüksége.

A tengeri vetése javarészt még folyamatban van, minek oka főleg abban rejlik, hogy a száraz időjárás folytán a talaj csak nehezen munkálható meg. A korai vetések a jól megmunkált talajban szépen keltek, a tavasszal szántott, rögzösen beművelt talajban ellenben nehezen kelnek. A kikelt vetésekkel egyes helyeken a dér kissé megcsipte és itt-ott sárgásak. A drótféreg okozta károkról csak elvértve lehet panaszt hallani. Jó meleg esőre volna szükség.

A burgonya ültetése általában be van fejezve, csak itt-ott van még folyamatban. Jól kel, különösen a homokos talajon, a kötött talajban ellenben a szárazság kissé hátráltatja a kelést. A fagy csak a korai vetésekben okozott némi kárt. Az ország középső és déli részén a korai burgonya kapálása már kezdetét vette.

A korai cukorrépa vetések szépen és egyenletesen keltek, a későiek ellenben részint a fogyatékos talajelőkészítés, részint pedig a szárazság miatt hiányosak.

A takarmányrépa vetése egyes helyeken még folyamatban van, a legtöbb helyen azonban már befejeződött.

A repce teljes virágzásban van, néhol már el is virágzott. Fejlődése általában jónak mondható.

A kerti vetemények fejlődését a száraz időjárás kissé megakasztotta.

A bab és egyéb hüvelyesek ültetése egyes helyeken még folyamatban van. A borsó egyenletesen kelt, itt-ott már kapálják, a babot jórészt még csak most ültetik.

Örömmel látjuk, hogy a 2-ik hadikölcsönre ismét oly lelkesültséggel jegyeznék, mint az elsőre s hinni és remélni akarjuk, miszerint az eredmény legalább oly fényes lesz, mint az első alkalmával. Főuraink, főpapjaink és a ban-

kok, biztosító társaságok, számos törvényhatóságok és közintézmények élén Ófelsége a király 5 milliós jegyzése nyitja meg aláírók díszes sorát. Nagyon helyes, hogy a moratóriumos betétek 25% a ezen alkalomra felhasználhatóvá lett, de még nagyobb horderejűnek tartjuk az előlegkölsönt. Ugyanis különösen a gazdáknál előfordulhat esetleg, hogy a jegyezni óhajtó csak a jegyzést követő hónapokban lesz abban a helyzetben, hogy jegyzésére szánt pénzéhez teljes összegében hozzájuthat. Ezt az akadályt is el lehet háritani. Az Osztrák és Magyar Bank és a m. ki Hadikölcsönpénztár ugyanis már a részletbefizetésről a pénzügyminisztérium által kiállított ideiglenes elismervényre is a névérték 75 százalékáig és 5 százalékos kamattal mellett előlegkölsönt nyújt. Mindenik számottevő pénzügyintézet kedvező föltétel mellett kézséggel ad a jegyzett hadikölcsön-kötvényre előlegkölsönt, úgy hogy a jegyezni óhajtó fél ez idő szerint rendelkezésére álló készpénznél jelentékenyen nagyobb összeget jegyezhet és így a később esedékessé váló tőkéje részére is biztosíthatja a hadikölcsön nyújtotta biztos és gyümölcsöző elhelyezését. Az ilyen jegyzés a félre anyagi terhet nem ró, mert a hadikölcsön-kötvény kamattjévedelme tudvalevően nagyobb, mint az e célra nyújtott lombárd kölcsön kamatterhe.

Reményünk van, hogy ennek a kölcsönnek alapján nagyon sok földbirtokos a jövő hóban már kezdő termésének jövedelmét tekintetbe véve, jóval nagyobb összeget fog jegyezni, mint ha a fenti intézkedés nem létesített volna.

Egyik laptársunk hasábjain megjelent érdekes cikkből ragadjuk ki e néhány sort, mely nagyon helyes eseményt vet felszínre, melyet a nagy nemzeti ügy érdekében valóban egész jó lélekkel ajánlhatunk mi is kormányunk figyelmébe. Az idea ez:

A kormánynak módjában volna megadni a lehetőséget, hogy a hitbizományi ingatlanok értékének további egy harmada mobilizáltassék, illetve, hogy a hitbizomány hasznélvezőjének megengedessék az, hogy hadikölcsön jegyzése céljaira hitbizományi ingatlant összesen két harmadrész erejéig megterhelhesse s az ekként szerzendő hadikölcsön-járadék nyilvánítottassék a hitbizomány részét alkotó vagyonnak.

A baj csak az, hogy rövid már az idő f. hó 26-ig, de hát ki lehetne az aláírás idejét tolni még néhány nappal.

Sorsunkat intéző legfelsőbb hatalom — a magyarok Istene — engedje, hogy ezen most kibocsájtott hadikölcsön hős hadaink nagy előtörő győzelmének rugója legyen, mely után a béke olajága viruljon ki hazánk és a szövetséges hatalmak országai felett, hogy a béke áldásait élvezhessük mielőbb!

A soproni kamarai kerület gabonakereskedői ülést tartottak, a melyen a Dunántul egyes részeiből érkezett kereskedőkkel együtt száznál többen vettek részt. Az értekezlet tárgya a vidéki gabonakereskedelemnek az országban történő szétesztása körüli mellőzése volt. A gyűlés a következő határozati javaslatot fogadta el:

A vidéki gabonakereskedők soproni nagygyűlése arra kéri a kormányt, hogy az új termék szabad kereskedelem útján értékesíttesse a következő korlátozások mellett: 1. Kizárólag a liszt maximális árának megállapítása. 2. Buza és rozs kiörlési százalékának meghatározása. 3. Az előállítandó lisztfajok meghatározása. 4. A buza, rozs esetleg árpalisztnak mikénti keverése a kenyérsütéshez. 5. Aránylagos és takarékos lisztfogyasztás biztosítása szempontjából minden lélek részére hetenkénti mennyiségének

megállapítása. 6. Hatóság, épp úgy mint a fogyasztó, csak hatósági bárczák alapján vásárolhassa a kereskedőnél szükségletét s a kereskedő is csak hatósági lisztutalványok alapján kaphassa a lisztet a malomtól. 7. Kontingentáltassék a kivitel úgy gabonára, mint a lisztre nézve, nehogy a szabad kereskedelem folytán Ausztria vagy a külföld saját szükségletünk rovására túlságos mennyiségű gabonát elvonjon.

Igen egészséges gondolkodásra valló dolgok ezek, melyek a kormány megfontolására ajánlatnak, de különösen az utolsó (7.) pont az, melynek okvetlenül érvényt kell szerezni, nehogy majd utóbb csupa udvariasságból, jó barátságából, magunk szűkölködünk, mert hát mégis csak »mi« vagyunk az első személy s ki-ki önönmagának legközelebbije, mint a német mondja.

Most, most álljon ki mindenki a gátra! Itt az óra, a remények nagy órája. Most feszüljön meg minden izom a haza szolgálatában. A polgárság nyomuljon vitéz katonáink után az áldozatkészség terére — a maga útján. Ez az út: a hadikölcsön jegyzése.

Had- és népegészségügyi kiállítás.

Tulajdonképpen nem mezőgazdasági tárgyak azok, melyeket ez a valóban nagyszabású díszes kiállítás magában foglal, de hogy mégis hosszabb közleményben emlékezzünk meg róla lapjainkban, azt azon általános érdeklődés szülte, mely ezen tárlat iránt minden léptenyomon és a lakosság minden rétegében megnyilatkozik.

De nem is csodálkozhatunk e fölött, hiszen most, midőn a háború forogtága veszi körül drága hazánkat, midőn Magyarország aprajánagyja egyaránt a lehető legnagyobb érdeklődéssel viseltetik minden iránt, a mi dicső hadseregünkkel bárminemű összeköttetésben van, minden bizonnal szívesen látogatja ezt a tárlatot, hol a hadbavonultak egészségügye van tanulságos módon bemutatva. Szakszerűen van feltüntetve a harcztéri sebesült első segélye, mely a szabad természet ölen, vagy kis gunyhóban folyik le. Ezen egyszerű eszközökkel végrehajtott műveletek után a legujabbkori vívmányokon alapuló műszaki berendezésekkel ellátott kórházak mintája tárul a szemléelő elé. A legmodernebb szállítási eszközök és módok vannak bemutatva a különböző mértékben sebesült vagy beteg katonákkal. Láthatjuk a hajók egészségügyi berendezéseit és még sok mindenféle tanulságos dolgokat, melyek a legnagyobb figyelmet is hosszabb ideig lekötik. Minden lépésnél újabb és újabb tárgyakat, anyagokat, műszereket, gépezeteket, eljárásokat, berendezéseket stb., részint eredetiben, mintákban, modellekben, festményekben, rajzokban vagy fényképekben feltüntetve szemlélhet a látogató, úgy hogy egy hét is kevés volna mindent tüzetesen áttanulmányozhatni. Ez igazolja a kiállítás gazdagságát.

Nem akarok, nem is tudnék leírást adni ezen remek kiállításról, csak gazdatársaim becses figyelmét óhajtom néhány sorban felhívni ezen tárlatra, melyre külön Budapestre feljönni is érdemes minden vidéki embernek, de a ki itt lakik, vagy a ki más ügyben feljött a fővárosba, az halálos bünt követ el, ha meg nem nézi ezt a gyönyörű tárlatot, hol legdrágább kincsünk, egészségünk ügye van közszemlére bocsájtva. Meg kell nézni, figyelemmel, odaadással tanulmányozni a had- és egészségügyi kiállítást, mert leírni azt, a mi ott bemutatva van, több

Saját földjén kockázat nélkül

győződhet meg arról, hogy a

CATERPILLAR motoreke

jelentékenyen olcsóbban és gazdaságosabban dolgozik, mint bármely más géperejű szántókészlet, mert komoly vételszándéku nagyobb gazdaságoknak hosszabb idejű próbaszántásra szállítjuk.

A hazai viszonyoknak megfelelőleg tökéletesített 1914. évi Caterpillar a legválogatottabb, kopásnak ellentálló speciális anyagokból, rendkívül szolid kivitelben épül s így a tartósság és üzembiztonság szempontjából is megfelel a legmesszebbmenő kívánalmaknak s karbantartása elenyészően csekély költséget igényel.

HOLT CATERPILLAR COMPANY

VEZÉRKÉPVISELETE:

BUDAPEST, V., HOLD-UTCZA 5.

kötetre menő müben lehetne csak, de erre gyenge is tollam, s kicsi szakértelmem, mert erre csak orvos és katona együttes szellemi ereje lenne képes.

Tessék tehát megnézni ezt a kiállítást, igazán remekbe csinált dolgokat látni ott!

Mikor maga a katalógus harmadfél-száz oldalra terjedő könyv, akkor nem lehet egypár hasábos czikkel leírni a kiállítást, de erre nincs is szükség, menjen el mindenki s győződjék meg róla, hogy talál azon akármennyi oly dolgot, mely az ő különleges szakmáját érinti, tehát őt magát minden bizonynyal nagyon is érdekli. Még a hivatásos katona is szívesen időzik az új országház csarnokaiban, mert így együtt látni mindent mint itt, nem akad egyhamar alkalma. Az orvos is, ki ismeri a kiállítottakat, szívesen időzik e csarnok falai között, kivált ha vidéki, hisz az újabb vívmányokat talán csak képen vagy leírásban látta, de meg vissza idézi emlékébe azt az időt, mikor még valamelyik fővárosi kórházban gyakornokoskodott, az emlékező tehetsége, mintegy lelki szemei elé tárja mindazt, a mit eddigi gyakorlatában tanult, a mit egyes különös esetekből okult. Ha végig tekint az egész tárlatot, az annyi, mintha egy csomó modern orvosi szakkönyvet olvasott volna át. A különféle iparos tanulhat itt szemléletből, csak néhányat említek: szijgyártó, a sérvkötő készítő, a fehérnemű varró, a férfi-, gyermek- és női szabó, a gyógyszerkereskedő (magyarul újabbban droguistának nevezik), a bádigos, a lakatos, az asztalos, a mázoló, a kelmefestő, a cipész és mindenféle orvosi eszközök készítője, gyártója, a gépész, kivált a műszerész, a látszerész és még igen sok-sok ipar művelője.

A ki pedig csak azért jött a fővárosba, hogy annak nevezetességét tanulmányozza, vagy csak futólag megtekintse, annak elsősorban ezen kiállítást kell megszemlélni, mert ezidőszert Budapestnek ez egyik nevezetessége. Itt időzni és e tárlatot meg nem nézni annyi, mint Rómában lenni és a pápát nem látni. De már időkimelési szempontból is tanácsos ezen egészségügyi kiállítást szemügyre venni, mert ha más-hol akarja csak hozzávetőlegesen mindazt megnézni, a mi itt be van mutatva, össze kellene járni az egész szép várost, egy sereg katonai és polgári kórházat, klinikákat, a muzeumok egy részét, elmeógyógyintézeteket, betegszállító vonatokat, a vöröskereszt és vörösféldhold összes intézményeit és így tovább. Az idő pénz, azért teszi jól az, ki nem a szétszórt egyes tárgyakat tekinti meg az egész milliomos városban, hanem egy helyben a had- és népegészségügyi kiállításon.

Mit keressen a gazda a kiállításon?

Mondják talán némelyek; ezeknek is tudok egyet s mást felelni.

Mai napság, midőn gépek nélkül nincs is már gazdaság, mikor gőzeke, benzintraktor, gőzcsepplő és motorvasut, mindenféle takarmányaprító és előkészítő gépek, számos gabonatisztító gépek és szántók és t. Sporzon Pali barátom tudja mi mindenféle masinák vannak működésben, bizony hamarosan megessék, hogy valami kis szerencsétlenség vagy baleset történik és akkor a gazdának kell az első segélyt nyújtani, míg az orvos megérkezik, azért legyen ezen egyszerűbb egészségügyi miveletekhez szükséges mindenféle anyag és szer készenlében minden gazdaságban. Hogy mire van leginkább szükség és hogy miként kell az első segélyt nyújtani, azt e kiállításon látottak alapján tudja meg legbiztosabban a gazda. A beszerzési források iránt is itt tájékozódhatik leginkább.

A fertőtlenítés minden csinját-binját itt elsajátíthatja és adandó alkalommal, midőn emberi

vagy állati ragadós (fertőző) betegségek ellen kell védekezni, fogja tudni már az eljárás módját, valamint azt is, hogy a tisztaság mily foka kell, hogy legyen a lakásban, istállóban stb., hogy a ragály megkímélje házukat táját.

Hisz a mindenféle fertőző betegségek, a gyermekbetegségek, az egészséges lakás, a rovarok, a gümőkór és kivált a tisztaság kiállítása a gazdáknak nagyon fontos, a fertőtlenítések és egyéb intézkedések a közegészségügy szolgálatában faluhelyen vagy kint a pusztán bizony elsősorban a gazdára vannak bízva és azért jó, ha addig is, míg az orvos a helyszínére érkezik, intézkedhetik ha ugyanis tudja a gazda mit és hogyan kell cselekedni minden egyes előfordulható esetben. Az a gazda, a ki vadászember, az érdeklődéssel tanulmányozhatja a különféle rendszerű puskákat s egyéb fegyvereket.

A rokkantak és vakok munkája is érdekel bir a gazdákra nézve, hiszen az ő cselédségéből is kerülhetnek ily szerencsétlenek a háboru folyamán és akkor már fogja tudni, miként kereshetik meg ezek is az ő mindennapi kenyerüket.

Hanem talán legtöbb gazdát a katonai élelmezés fogja érdekelni ezen kiállításon, egyrészt, hogy látja, miként lesz a hadsereg a békében vagy háboruban jó és egészséges élelemmel ellátva, hogyan főznek katonáknál, hogy olcsó és mégis tápláló legyen a »koszt«.

Hisz a gazda is számtalan esetben egész munkásosztagnak kénytelen élelmet adni heteken, hónapokon át. Itt a kiállításon tanulhatja megismerni azokat az edényeket, főzőüstöket, tűzhelyeket, fazekakat és egyéb berendezéseket, melyekkel ellátva gazdaságát, jövőben kevesebb költséggel, csekélyebb tüzelőanyag felhasználásával fogja tudni élelmezni munkásait. Ha csak egy fillért tud is személyenként és étkezésenként megtakarítani naponta, már bőségesen megtérül az a költség, a mibe a kiállítás megtekintése kerül.

Másrészt az egészségügyi kiállítás ezen része — az élelmezés — azért is érdekli a gazdákat, mert ezen látja kimutatva azt, hogy a katonai élelmezéshez milyen s mennyi nyerstermény vagy félgyártmány szükséges és megtudhatja a hogy és mikéntjét annak, vajjon hová kell fordulnia, ha szállítani akarna buzát, rozsot, zöldséget, főzelékféléket (borsót, babot, lencsét, káposztát, répát, paprikát stb.).

*

A kiállítás megtekintését, tanulmányozását lényegesen megkönnyíti a katalógus, mely tudós szakemberek által lett összeállítva és szakszerűen megmagyaráz mindent, hogy annál könnyebbé, érthetőbbé tegye az áttekintést.

De a kiállítás lelkes vezetősége nem elégedett meg a jeles segédkönyvvel, hanem még számos tekintélyes szakférfiut felkért arra, hogy a látogatók részére a kiállítás egyes osztályáról népies előadásokat tartsanak este hat órától kezdve, hogy még a munkás egyének is eljöhessenek azokat meghallgatni. Már eddig is több ily érdekes s főként tanulságos előadás tartatott s fog még megtartatni, melyekre szinte felhívjuk t. gazdatársaink szives figyelmét. Többnyire a napilapokból megtudható ki, mikor és miről ad elő, de a kiállításon is megmondják, mikor lesz a legközelebbi előadás s mely tárgyról.

Nézzük meg a kiállítást!

Tekintsük meg ne csak a magyar, de a kupolyacsarnokban elhelyezett német kiállítást is, hasonlítsuk össze ezeket. És noha el kell ismerünk, hogy a németek mindenben elől jártak, kezdeményezők voltak, de azért a mi egészségügyi berendezéseink is kiállják a versenyt szövetségünk mintaszerű alkotásaival.

Befejező soraimban pedig nem mulasztatom el lapjaink nevében legőszintébb elismerésemnek kifejezést adhatni a kiállítás összeállítása és rendezése körül fáradozott elnökségnek és valamennyi bizottsági tagnak s legkivált a munkabizottságnak, de különös elismerést érdemelnek azok, kik a katalógusban foglalt értekezéseikkel a laikus közönség tudását gyarapították. Sok fáradságuk gyümölcse, erkölcsi jutalma. a nagy látogatottság és ebből kifolyólag remélhető haladás a népegészségügy terén.

—r—n.

Jegyezzük az új hadikölcsönt! Ha szavunk harang lenne, ha tollunk láng lenne, akkor sem kálthatnók hangosabban, ünnepiesebben, magasabban lobogó lelkesedéssel: Jegyezzük ismét hadikölcsönt! ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦

A föld termőereje és jövedelmezősége.

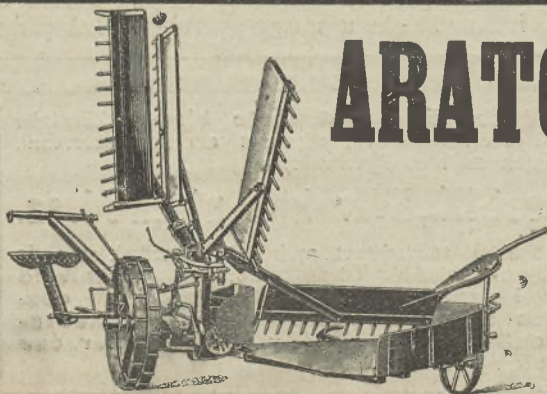
A jó termőföld olyan, mint a legjobb barátunk: jó és balsorsban mellettünk van és segítségére biztosan számíthatunk. A rossz termőföld azonban ritkán hálálja meg a hozzája fűzött bizalmat, a reá fordított fáradozást, minduntalan cserben hagyja gazdáját.

De másrészt azt is elmondhatjuk gazdáinkról, hogy egész Európában csak Oroszország és a Balkánállamok földje részesül mostohább bánásmódban, mint a magyar gazda földje. Annyi joggal ezt ma már nem mondhatjuk ugyan, mint 15—20 évvel ezelőtt, mert bizony ma már szél-tében vannak gazdaságok, hol a termőföld kivánalmait mindenképpen megadják, de még jóval többen vannak a rossz gazdák, kiknek rossz a termőföldjük is, vagy pedig nem igyekeznek a még jó erőben levő földet ilyen állapotban megtartani.

Ha figyelmünket a nyugati államok mezőgazdaságának fejlődésére irányítjuk, azt kell látunk, hogy ezek az utolsó évtizedekben hatalmas léptekben fejlődnek.

Igy pl. Németország átlagtermése buzából 25 évvel ezelőtt 8 q volt, ma már túlhaladja a 12 q-át, vagyis mintegy 33% emelkedést mutat. Ausztriát földrajzi fekvése inkább az iparra utalja, ámde ez a kimondottan iparúzó állam is nagy súlyt helyez a mezőgazdaság fejlesztésére is és fejlődésének aránya megközelíti Németországét. Ezzel szemben hol vagyunk mi, a kiknek majdnem a mezőgazdaságban van nemzeti vagyunk? Egyoldaluan mezőgazdasági állam vagyunk, fejlődésünk a jövőben is főként ezen a téren juthat érvényre és mégis ha párhuzamba állítjuk a mi mezőgazdaságunk fejlődését nyugati szomszédaink mezőgazdaságának fejlődésével, arra a szomorú eredményre jutunk, hogy a mi haladásunk az átlagos eredményt tekintve, szomszédainkhoz képest csigalassúságú. A statisztika adatai szerint buzatermésünk átlaga a legutóbbi 20 év átlagában jóformán semmi emelkedést nem mutat. Az össztermelés emelkedett ugyan, ámde ez az emelkedés nem annyira az átlagtermés, hanem inkább a termőterület nagyobbodásából ered.

Ámde ki ne hallotta volna már azt a régi és minden időben helyes gazdamondást, melynek egyik sora szerint — ne a földet, hanem a munkát szaporítsd! Vagyis ne annyira a termőterület nagyobbításával igyekezzünk minél többet termelni, hanem a többtermést ugyanarról a területről vegyük le, több gondot fordítva reá az eddiginél. Látszólag ugyanarra az eredményre jutunk, mint a terület növelésével, ámde csak látszólag, mert ha számítani kezdünk, mindjárt látjuk, hogy ha ugyanazon területről a nagyobb termést bizonyos fokig több munkával érjük is el, mégis jövedelmezőbb a gazdálkodásunk, mert olcsóbb lesz a termelésnek ez a módja. E

ARATÓ- ÉS FŰKASZÁLÓGÉPEK **kartellen**
:: kívül ::

jutányos árban kaphatók:

DÉNES B. BETÉTI TÁRSASÁG, BUDAPEST,
KÉPVISELŐK KERESTETNEK. VI. ker., Vilmos császár-ut 61/g. sz.

ÁRLAP ÉS ÁRAJÁNLAT INGYEN ÉS BÉRMENTVE.

lapok hasábjain már több alkalommal olvashattuk, miszerint a termelési költség *nem annyira a termékek nagyságával áll arányban*. Már most minél nagyobb a termésünk egy bizonyos nagyságu területen, annál kevesebb esik a termelési költségből 1 q terményre és így annál nagyobb haszonnal adhatjuk el. Így pl. ha 1 kat. hold őszi buza termelési költsége 8 q termés mellett 160 koronát tesz ki, 20 koronás piaci ár mellett a termés emelkedésével a jövedelem a következőképpen alakul, számítva a nagyobb termés piaci árából a termelési költséghez 10%-ot, a termény kezelési költségének nagyobbodás czimén:

Termés:	Tisztajövedelem a termés-többlet árának 10% levonásával
8	—
9	18
10	36
11	54
12	72
13	90
14	108

A mint tehát látjuk, példánkban 8 q termés éppen csak a termelési költséget téríti meg. Jövedelmet csak a 8 q-n felüli termés adja és pedig ha ugy számítunk, hogy a 8 q piaci árát egyttal a termelési költségnek tekintjük, akkor a többlet tisztahozson lesz, mindössze 10%-ot kell levonnunk a termény kezelési költsége czimén. Viszont ha az egész termésre osztjuk el a termelési költséget, akkor fenti alapon:

termés-nél	termelési költsége	korona
8 q	1 q	$\frac{160}{8} = 20.-$
9 »	1 »	$\frac{160 + 2}{9} = 18.-$
10 »	1 »	$\frac{160 + 4}{10} = 16.40$
11 »	1 »	$\frac{160 + 6}{11} = 15.09$
12 »	1 »	$\frac{160 + 8}{12} = 14.-$
13 »	1 »	$\frac{160 + 10}{13} = 13.07$
14 »	1 »	$\frac{160 + 12}{14} = 12.28$

Mig tehát az egyik sorozatból azt látjuk, hogy a termés nagysága aránytalanul emeli jövedelmünket, viszont a másik sorozat elénk tárja a termelési költség alakulását a termés növekedésével kapcsolatban s mindkettőnél eredményül azt kapjuk, hogy sokszorosan emelkedik a jövedelme annak a gazdának, a ki nem a terület növelésére, hanem a meglévőnek jobb kihasználására törekszik. Hogy a nagyobb termés lényegesen emeli a gazda jövedelmét, az könnyen megérthető, ha figyelembe vesszük, hogy az általános munkák és kiadások (szántások, vetés, vetőmag) a gyengén termő földnél éppen úgy megvannak, mint ha jó erőben levő földet kell mivelnünk. Ha már most nagy termést kapunk, ennek piaci árából jelentékeny hányad esik a jövedelem mérlegére. Ez adja meg magyarázatát annak, hogy nyugati gazdátársaink jóval magasabb munkabérek mellett is jövedelmezően gazdálkodhatnak, mert a kétszeres termés lehetővé teszi a munkabéreknek is a kétszeresét és így mégis nagyobb lesz a jövedelmük.

Az emelkedő munkabérek azonban a magyar gazdát is kényszerítik, hogy minél nagyobb terméseket érjen el. Mert mint látjuk, csakis a nagyobb termés teszi lehetővé magasabb munkabérek mellett is a jövedelmező gazdálkodást.

Hogy mely eszközökkel érhetjük el a nagyobb jövedelmezőséget, ezeket hosszasan fejtegetni nem szükséges, hiszen minduntalan hangoztatják lapjaink. Az eszközök egyik csoportja a termelést olcsóbbá tenni van hivatva. Ezek az

eszközök első sorban a különféle gépek, melyek az emberi erő hatványozott érvényesülését teszik lehetővé, továbbá a termelés szervezésére, a munkaerő célszerűbb felhasználására irányuló módszerek, melyek a gépek mellett szintén hozzájárulhatnak az olcsóbb termeléshez.

A másik munkacsoport a föld termésének fokozására irányul. Ezen munkákkal egyrészt a talaj tápanyagait fokozzuk, másrészt a talaj gondos mivélésével lehetővé tesszük a növények minél nagyobb tápanyagfölvételét illetve terméshozamát.

Okszerűbb mezőgazdasági viszonyok között, a milyen tőlünk nyugatra fekvő országokra jellemző, a fentiekre minden tekintetben nagy súlyt fektetnek, nevezetesen géppel vezetnek mindent, a mit csak lehet és trágyázzák földjeiket úgy, hogy a gondos talajmunka minél nagyobb mértékben érvényesülhessen.

Hazai viszonyainkat véve figyelembe, bár sok tekintetben az éghajlati viszonyok sem kedvezők a németországi eredményekhez hasonlókat elérni, de a mostani átlagterméseket minden bizonyonnyal lényegesen emelni lehet, mint ezt egyes gazdaságok eredményei igazolják. Az okszerű trágyázás, a talajművelés, a gépek használata ugyanis nem egy hazai gazdaságban kétszeresre, sőt még nagyobbra is emelte a föld átlagtermését és még nagyobb arányban emelkedett a jövedelem, amde kívánatos volna, hogy ez az emelkedés általános legyen.

A jelenlegi háborus idők bizonyára hatással lesznek mezőgazdasági életünkre is. Amde miben fog ez a hatás mutatkozni?

Annai bizonyos, hogy a beálló kényszerhelyzet sokra megtanít bennünket. Megtanuljuk nevezetesen a gépeket jobban megbecsülni és alkalmazásukat szélesebb körbe kiterjeszteni. És a mit a háboru alatt megtanulhatunk, azt valószínűleg a későbbi időkben is igyekezni fogunk hasznunkra fordítani.

Ezen biztató jelenség mellett azonban előreveti árnyékát egy aggasztó helyzet, az állatállomány nagymérvű visszaesése, a mely körülmény pedig lényegesen összefügg magával a szántófölddel. Tudva azt, hogy a műtrágya, Cserhádi szavai szerint, nem helyettesítője, hanem kiegészítője az istállótrágyának, ennél fogva a szántóföldek erősebb trágyázása szükségessé teszi a nagyobb mérvű állattartást is, miként ez általános is mindenütt, a hol a földek átlagtermése emelkedett. A mostani idők azonban éppen nem kedveznek ezen irány további menetének. A magas husárak, továbbá az erőtakarmányok nehezebb beszerezhetése igen sok gazdát arra indítanak, hogy állatállományát kevesbitse. A jelenlegi magas árak csábítók ugyan, amde a számító gazda nem ülhet fel ezen csábításnak, mert a mit most nyerünk, azt sokszorosan elveszítjük a jövő évek termésében. Már pedig az okszerű gazdának előre kell gondolni. A föld termőerejét növelni kell. Olyan befektetésnek kell ezt tekintenünk, mely később hozza, ugyan meg a kamatait, de biztosan és bőven meg-hozza.

Nagy szüksége van mezőgazdaságunknak arra, hogy gazdáink körében minél általánosabb legyen a tudat, miszerint nemcsak az a föld ad jövedelmet, a mi közvetlen gabonával van beültetve, hanem a takarmánytermő terület is hozzájárul jövedelmünkhöz, még pedig állatállományunk révén. Ez a közvetlen jövedelem, a nyert istállótrágya pedig, kiegészítve műtrágyával, legalkalmasabb a föld termőerejének és így a termésünk, illetve jövedelmünk növelésére. Az okszerű trágyázás az, mely alapját képezi a jövedelmező gazdálkodásnak, nélkülözhetetlen eszköze a többtermelésnek, de a mely föltételezi egyttal a megfelelő állattartást. Ha mindezeket figyelembe vesszük, úgy méltán felmerülhet az a kérdés, nem-e volna szükséges állatállományunk fokozottabb kiméltése, nevezetesen erő-

sebb visszatartása a piactól, honnan vágóhidra kerül sok állat, melyet még a mezőgazdaságban is használhatnánk hus, vagy erőtermelésre, sőt nem egyet közülük még tenyésztésre is.

A közfogyasztást érinti ugyan a hus nagyobb mérvű megszorítása, de végre ez olyan áldozat a mezőgazdaság jövője érdekében, mint a háboru a nemzet életében.

Kiméltjük állatállományunkat, mert az állattenyésztés fejlődése maga után vonja talajaink termőképességének és így jövedelmezőségének emelkedését.

Tóth Lajos.

Az első hadikölcsön nagyszerű sikere ellenségeink reményének egész toronyát döntötte össze A második hadikölcsön sikere az ellenség reményeinek fovárját fogja elsöpörni a föld színéről.

Jelentékeny kézierőmegtakarítással járó néhány gép és eszköz a szénakészítés és betakarítás szolgálatában.

Írta: Váradí Szabó János, nyug. uradalmi főtiszt, tisztartó.

II.

A behordás.

A forgatva gyűjtő gépek ennek a munkának a végzését is megkönnyítik, mert az ezek által a vastag, de laza rendekbe összegyűjtött széna, a mikor az arravaló állapotát elérte, minden összerakás nélkül egyenesen a befuvarozásra szánt járóművekre rakható fel. Erre a célra a közönséges szekereket lehetőleg mellőzzük, mivel ezeknek a megrakása csak rájuk felmenve, gázolás és gyűrés által lehetséges, a mi által pedig a széna török és annak a legértékesebb részei mennek veszendőbe. Az Alföldön erre legmegfelelőbb szerszámnak a »vontató masina«, »csámesz« vagy »bolondszeker« elnevezés alatt ismeretes négykerekű alkotmányt tartom, a melyet a 26. ábra tüntet fel s a melynek rövid leírását a következőkben adom meg, mert a mint értesültem, azt más vidéken nem igen ismerik.

Ez a szerszám, nem tudom, hogy hol és miként szolgált reá a »masina« jelzőre, mert miként az ábra mutatja, bizony ez nagyon is primitív alkotmány, de másrésztől meg áll az, hogy nagyon is jól használható, kitűnő eszköz ez, a neki megfelelő helyen alkalmazván azt. Az a-val jelzett előrészt, az u. n. »vontató masina elejét« egyszerűen kölcsönkérjük, valamely kocsis-, vagy szekérnek az elejét használva fel erre a célra. Ehhez csatlakoznak b, mintegy öt méter hosszú, u. n. »masinarudak«, még pedig a taliga derékszegére akasztott o alakított karikán lógó horgok segítségével. E rudak vékonyabb véggeikkel a c »masinatengelyen« nyugszanak és ehhez szintén alkalmas módon kapcsolhatnak. Ez a tengely két alacsonyabb, u. n. »masinakeréken« nyer alátámasztást. Az egész alkotmányon keresztül ritkán 2—4, vagy több rudasfát fektetünk és ezzel készen áll az az eszköz, a melyre a felgyűjtött szénát közvetlenül az említett gépek által a gyűjtésközben képezett vastag rendekből, vagy a kézzel gyűjtött villahegyekből nagyobb petrenczékbe vagy vontatókba rakjuk és így hordjuk a szénát be, rendeltetére helyére. Azért nem használom itt a »boglya« kifejezést, mert ezalatt az Alföldön olyan nagyobb kerek rakományt értünk, a melynek megrakása a földről már, tehát reámenés nélkül nem igen lehetséges, pedig »ezt« a lehetőségig és mindenképpen elkerülni akarjuk, mert ezáltal ez a művelet, nemcsak több, de ügyesebb kéziert is igényelne, tehát többbe is kerülne és a mellett még a széna is töretnék, holott a vontatómasina éppen »ezeknek« a minimumra csökkentését, illetve mellőzését célozza. A vontatómasinára való megfelelő rakodásba, kevés gyakorlat után hamar beletanul még a gyerek- és leányépség

A
„HANGYA“

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, a hol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők utbaigazításért a

„Hangya“ igazgatóságához: Budapest, IX., Közraktár-utcza 34. sz.

A „Hangya“ kötelékében az 1914. év végén 1278 fogyasztási szövetkezet működött, a melyek alap- és tartaléktőkéje 11 millió koronára rug, évi forgalmuk pedig meghaladja a 60 millió koronát. **Öldmivelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés s a termelés fejlesztése. Az értékesítés kedvezőbb tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.**

ÁLLATTENYÉSZTÉSI ÉS TEJGAZDASÁGI LAPOK

A „GAZDASÁGI LAPOK”
INGYEN MELLÉKLETE.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-utca 15. sz.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadóhivatalhoz czimzendők.

Kéziratokat a szerkesztőség nem ad vissza.

Előfizetési ár a „Gazdasági Lapok” nélkül:

Egész évre ... .. 10 kor.
Fél „ ... .. 5 „

TELEFON: József 40—66.

Az e lapokban foglalt minden ozikkert az utannyomás joga fentartva.

TARTALOM.

	Lap
Állattenyésztésünk jövőjéért. — Kövy József	83
Kérdések és feleletek	84
Kérdések: Nyujt-e megélhetést a méhészet? p. p. ...	
Feleletek: Katalonovak. P. T.	
Kisebbszakközlemények	84
Hírek	84

JÁRVÁNYOK

fellépte esetén forduljon a

LABORATORIUM

VÉDŐOLTÓANYAGOK TERMELÉSÉRE
RÉSZVÉNYTÁRS. IGAZGATÓSÁGAHOZ
BUDAPEST, IX., LÓNYAY-UTCZA 18/B.

Sürgőnyczim: Vaccin Budapest.

Interurban { reggel 7-től este 6-ig: József 20—14.
telefon: { este és éjjel: József 22—58.

Az intézet anyagai egész Eur. pában elterjedtek s megbízhatóságuk, állandó bakteriológiai karakterük és hatékonyságuk közismeretes. Felvilágosítások, szaktanácsok és laboratóriumi vizsg. latok díjmentesek.

Az első hadikölcsön segítette dicső hadainkat, hogy az oroszok sorait áttörjék. Ha nem lett volna olyan nagy eredménye az első hadikölcsönnek, most nem győznének katonáink. A második hadikölcsönnek még inkább kell sikerülnie, hogy hős katonáink a végső győzelmet kivihassák az oroszokon. A ki ezt elő akarja segíteni, az siet jegyezni a második hadikölcsönből.

Állattenyésztésünk jövőjéért.

Ma, amikor a háboruért minden áldozatot meg kell hozni, ma, amikor ipar, kereskedelem, mezőgazdaság egy célért: a háboru sikeréért kell, hogy dolgozzon, nem szabad teljesen a jövőről sem megfeledkezni.

A háboru még tart! Talán hónapok telnek még el, míg az áhitott békét fogja köszönteni százezer templom harangja, de egyszer, — adná az Isten: mielőbb — mégis csak ránk köszönt a béke. S ha ez az áhitott nap eljön, szemrehányást tehetünk majd magunknak, ha bizonyos mulasztásokat kellene akkor megállapítani, a melyeknek elejét venni, talán módunkban állott volna.

Nemcsak szoroson vett mezőgazdasági, hanem közéleti érdekek is parancsolják, hogy állattenyésztésünk egyik-másik kérdését már most is méltassuk arra a figyelemre, melyet a kérdés minden tekintetben megérdemel. Jól tudjuk például, hogy a fennálló viszonyok hatása alatt, de természetesen jó részben a spekuláció folytán is az állatárak soha meg nem ért magasaságra szöktek fel. Bátran mondhatjuk: nincs ár,

amit eladó állatért meg nem adnának. Hogy ez a pillanatnyi haszon igen sok, — főként kiscsibát arra, hogy sokszor egyetlen tehenén, koczáján adjon tul, szomorú valóság. Természetesen, nem pusztán az igen magas árban kell keresni rugóját annak az erősen megnyilvánuló eladási váagnak, mely nem egy kiscsibát sokszor minden komolyabbnak látszó ok nélkül állatja eladásáig vezet, — részes ebben a takarmányhiány is, mely hiány főként abrakarmányokban a tél folyamán szinte türhetetlen volt már. És sajátságos tünet, amit gondolkodó gazdák részére nem árt leszögeznünk, hogy télen, amikor az abrakarmány hiány miatt határozottan rosszabb volt a gazda helyzete, mint ma, amidőn nyers czukor is van és a törvényhatósági örletések folytán származó korpa nem fogalom többé, hanem — ha kis mértékben, jutányos áron beszerezhető valóság s az elérkezett legeltetési idény a rohamosan apadó szálastakarmánykészlet folytán támadó aggodalmakat is alkalmas eloszlatni, ismétlen, ma, a jobbik helyzetben határozottan nagyobb mértékben nyilvánul meg az eladási szándék, mint télen. S e pontnál leljük meg az »igazi rugót« — t. i. a szertelenül magas árakat, mely most tavasszal kezdett rohamosan emelkedni, csábitva mindenkit állatja eladására.

Szerencse, hogy kormányhatósági intézkedéssel még idejében betiltották a három éven alóli nőivarú szarvasmarhák eladását Ezen korlátozó intézkedés ellen minduntalan lehet hangokat hallani, amelyek a kormány ezen feletle bölcs tilalmát a magántulajdon eladás illetékelen akadályaként szeretik feltüntetni. Pedig ennek a tilalomnak sokkal hamarabb fogjuk hasznos gyümölcsét élvezni, mint azt ezek a rendesen „haza beszélő” gáncoskodók gondolják; mert e révén mégis csak sikerült a jövőnek tekintélyes számu olyan üszöt megmenteni, amelyek különben már régen mészáros kezekre kerültek volna.

Ez a kormányhatósági intézkedés különben is rátereli a figyelmet arra pontra, ahol az állattenyésztés jövőjéért legtöbbet lehet tenni. S e pont nem egyéb, mint a nőivarú állatok védelme, amelynek főként a kevésbé felvilágosodott kiscsibák körében kellene minél nagyobb körben híveket szerezni. A nagyobb állattenyésztő uradalmakban, tehenészetekben, ha a takarmányhiány folytán történt is bizonyos kisebb mértékű redukció a tehenállományban, ennek távolról sincs meg az a jelentősége, mintha az állattenyésztők zömét jelentő kiscsibák adogatnak tul tehenekien. Mert amig a nagyobb uradalom mindenkor könnyű szerrel és rövid 2-3 év alatt pótolni tudja a mostani kényserű állatlétszám csökkenését saját megmaradt állományából, ugyanezt a kiscsibák tizezei már nehezebben tehetik meg, mert ezekre nézve megcsappant állományuk utánpótlásának egyedüli lehetősége: a vásár marad. Eltekintve már most attól, hogy háboru után előreláthatólag kisebb lesz a felhajtás, az állatárak is magasán fognak állani s így bizony két elég nagy nehézség fogja útját állani a gazda azon törekvésének, hogy állatokat szerezzen be. Éppen azért minden illetékes tényezőnek össze kell fogni s mindenkit rábirni, hogy tehenet, koczáat, egyszóval nőivarú állatokat el ne adjon. Kisebbszvedelem a tinók, ökrök nagyobb arányú eladása; mert, ha baj is

az igaerő megcsappanása, ezek munkáját — legalább részben (a kisbirtokon) — a tehen is elvégzi s ha mértékkel lesz jármozva, valami nagy kár nem háramlik ezen alkalmazásból. Ez természetesen főként a parasztbirtokra vonatkozik, de nézetem szerint tehenállományunkat is ezen a birtok kategórián fenyegeti a legnagyobb veszély, már csak azért is, mert ez a gazda az, aki az ügynöki rábeszélésnek a legkönnyebben szokott felülni. A fő baj mindenestre abból származik, ha a megengedettnél jobban megfogyna a tehenállomány. Am nem kevésbé fontos a bikakérdés is! Óvhatatlan, hogy a háboru révén felmerülő nagyobb szükséglet kielégítésére vágóhidra ne kerüljön egy csomó oly bika is, mely mint községi apaállat megbecsülhetetlen jó szolgálatot tett volna a köztenyésztésnek. S az ilyen esetleges vágóbika eladásának kedvezni látszik az a körülmény is, hogy az apaállatok államsegélyes kiosztása is könnyen érthető okokból ma szűkebb keretek között történik, mint normális időben. Igaz ugyan, hogy az a község, ahol a lakosság már rájött az állattenyésztés fontosságára, államsegély nélkül is vásárolhat bikát és kant, de aligha lesz csekély azoknak a községeknek a száma, ahol a bika vásárlással a jobb időkre vártak s a köztenyésztést a régi talán már kivénhedt, elnehezdedt bikával látták el.

Ha valamikor, ugy ma fontos az, hogy minden állatfaj rendelkezze a kellő számu hágóképes apaállattal. Ne álljon egy tehen, kocza vagy kancza sem üresen. Ma még kapható mindenütt jó és elegendő számu bika. Igaz, hogy most, egy valamire érdemes másfél éves simmenthali bikáért 900—1000 koronát kell lefizetni, de meggondolandó, hogy az állatállomány fokozottabb igénybevétele miatt szükségszerűleg megfogya a bikalétszám is, s éppen ezért még magasabbra fog az ára felszökni és meggondolandó az is, hogy azt a bikát, amely ma már kész, a mostani viszonyok között nem érdemes tulajdonosának egy napig sem tovább tartani, hiszen minden pillanatban jó áron el tudja husra is adni, — eltekintve attól, hogy ha a simmenthali bika a kettő, két és fél éves kort eléri, a községek már nem vásárolják oly szívesen. Szerezze be tehát mindenki a már most, avagy előre láthatóan a közel jövőben szükséges bikáját s inkább vegyünk ma ötnegyed éves, avagy csak egy éves bikákat (amelyekkel hágatni természetesen még nem szabad), semmint akkor kíséreljük meg a bika beszerzését, mikor már nem lesz mit venni.

Kanokkal már amugyis van némi nehézség, főként a yorkshirei-eknél. Az elmúlt őszön igen erősen megcsappant a kanok iránti kereslet. A gazda természetesen nem akarta a koczkázatot vállalni és seregestül vágatta ki a kanokat. Ma tenyészkán egyes helyeken alig kapható. A sertéseknél van persze más baj is, nemcsak a kanhiány. Eladnak ugyanis mindent, ami sertés. Még szerencse, hogy gyorsabb szaporasága mellett aránylag rövid idő alatt kiheverheti a mai számbeli apadást.

Ha az előbbieken az állatokat ajánlottam figyelmébe a gazdának, lehetetlen, hogy röviden a takarmány kérdést is ne említsem.

Az elmúlt téli takarmány szűkös világ, jó mento lehet minden gazdára s éppen azért nem lehet elég nyomatékosan ajánlani a sok takar-

A legjobb rendszerű és gyártmányu
Jepsen-féle tejgazdasági cikkek, tejpasztöröket, vajkészítőgépeket, tejhütőket, Batic-separatorokat, hűtőgépeket, Max-fejőgépeket szállit,
nagy üzemeket, modern gazdasági építkezéseket tervez és berendez:

Legkiválóbb vezérképviseltek és saját villanyerőre berendezett gépműhely

ESSŐ ÉS TÁRSAI okleveles mérnökök.

ESSŐ és dr. PATTANTYUS gépészmérnökök, MARSCHALKÓ műépítész,

mezőgazdasági és elektromos berendezési vállalata, BUDAPEST, VIII., József-körut 14.

mánytermesztést. Számításba kell venni azt a körülményt, hogy a gazda az eljövendő télen is szálas- és gumóstakarmányokra lesz utalva. Ma, a fennálló kormányrendeletek értelmében az állatok takarmányozásánál számba vehető árpa, tengeri, majd nem teljes egészében emberi táplálékul van lekötve. A buza, rozs és tengerinek 88 %-át, az árpának pedig 78 %-át kell kiörölni, úgy, hogy igen kevés korpatermelésre számíthatunk, melyből még a megapadt állatlétszám sem fogja azt a mennyiséget megkapadni, amelyben normális időben volt része. A zab a katonai loállományoknál kell elsősorban. És ma még nincs semmi biztosítékunk arra nézve, hogy a jövőt illetően a szükség nem-e fogja a mai rend fenntartását parancsolni. **Számítani kell tehát már most arra, hogy abraktakarmányokban jövőre sem lesz valami nagy bőség s így saját érdekében cselekszik mindenki, ha még időben gondoskodik arról, hogy szálas és gumós takarmányok hiánya ne legyen.** Jó a figyelmet az olajos növényekre (napraforgó) proteindus terményekre (lóbabó borsó stb.) is kiterjeszteni, a melyekkel az abrakot részben pótolhatjuk. Kiterjedtebben lehetne alkalmazni a takarmány savanyítást, zsombolyázást, Tormay-féle rendszer stb. hogy ily készletekből is bőségben legyünk. Ott, ahol még vetetlen területek vannak, még most is tanácsos a számbajöhető takarmányokat természetesen (p. o. homokos talajon nyulszapukát s így tovább); a bőséges takarmánykészletekre állattenyésztésünk védelme miatt van szükségünk! Ha a gazdának nem fő a feje abban, mit eszik a barom: sokkal nehezebben szánja rá magát állatai eladására. A takarmányhiány állattartónál, állattenyésztőnél a legrosszabb tanácsadó s ezért a jelszó: **termesszünk sok takarmányt!**

Kövy József.

Az első hadikölcsön fényes sikerének gyümölcse, ime, megérett a gorliczei nagy diadalban. A második hadikölcsön sikerének isteni gyümölcse a végső diadal és a győzelmes béke lesz. Jegyezzünk hadikölcsönt! ♦ ♦ ♦ ♦

Kérdés. Nyujt-e megélhetést a méhészet?

Van néhány ezer koronám. Ugy vélem, ha ezt méhészetbe fektetném, meg tudnék élni belőle. Kérem erre nézve méhészettel foglalkozó munkatársuk véleményét.

p. p.

Felelet. *Katonalovak* című kérdésre.

Katonai, hadikórházból kikerülő lovakat elsősorban csakis gazdák részére adnak el. Ha az illető vármegyéjében van ilyen lóórház, akkor a főispánhoz benyújtott kérvény által juthat hozzá.

Legcélszerűbb az ottani vármegyei gazdasági egyesületi titkárhoz fordulni, a ki a vármegyei lótenyésztési bizottsággal rendszerint összeköttetésben van. A szétosztásra nézve ennek a véleménye döntő. Tehát első útja a vármegyei gazdasági egyesületi titkárhoz legyen. Ott megtudja a rávonatkozó körülményeket, mert sok az eszkimó, kevés a foka, vagyis rengeteg jelentkező van a csekély loállomány átvételére. Itt a fővárosban a Tattersallban vannak a sebesült katonalovak elhelyezve s mindig csütörtökön történik eladásuk, ha van közöttük kiselejtezett, de azért nincs ám minden csütörtökön itt lóvásár, mert ha nincs újabb szállítmány a harcztérről, bizony eladás sem lehet, azért előre kell megtudakolni a Tattersall igazgatóságától vagy a postmegyei gazdasági egyesület titkárságától. Tudomásom szerint a kérdező lakhelyéhez legközelebb fekvő lóórház Nagysáron van (Bars megye) Frankl Ede birtokán, hol mintegy 500 lovat ápolnak, tessék ott tudakozni az eladás mikéntjéről.

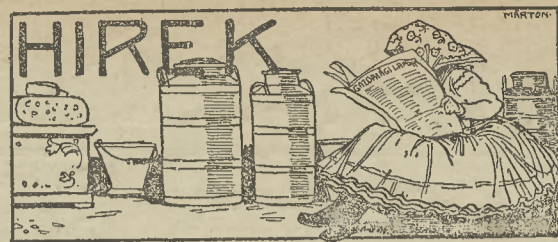
P. T.

Kisebb szakközlemények.

A tej és tejtermékek ellenőrzése Portugáliában. (A londoni X. nemzetközi állategészségügyi kongresszuson 1914. évi aug. 4-én felolvasott közlemény. Megjelent a Revista de Medicina Veterinaria 13-ik évfolyama 152-ik számának 229-234. lapján, Lisszabonban, 1914. évi október havában.) A tej és tejtermékek hivatalos ellenőrzését Portugáliában az 1899. évi december hó 23-án kelt rendelettel vezették be és az 1900. évi szeptember 14-én kelt rendelettel szabályozták, melyet később némileg módosítottak. Az ellenőrzés a kormány és a törvényhatóságok feladata, de rendszerint csak ott teljesítik, a hol e célra berendezett hivatalos laboratóriumok vannak, t. i. Lisszabonban, Oportóban, Coimbra-ban és Angra-ban (az Azori szigeteken). A rendőri közegek által az árusító helyeken vett mintákat előbb fizikai vizsgálatnak, azután pedig vegyi elemzésnek vetik alá. 1900-ban, mikor az ellenőrzés kötelezővé tétetett, a törvény követelménye szerint a tejnek csak 2,7% zsiranyagot és 8% szárazanyagot kellett tartalmaznia, de az 1903. december 17-iki törvény a zsirtartalom alsó határát 3%-ra, a szárazanyag tartalmát pedig 8,5%-ra emelte fel. Ugyanaz a törvény megállapította a vaj összetételében előforduló anyagok mennyiségének határszámait is és mint idegen anyagoknak a tejhez való hozzáadása által hamisítottak tekinteti azt a vajat, mely a Zeiss-Wolny-féle refractométer szerint 25° C hőmérsékletnél 52,5-nél magasabb refractio jelét mutatja, vagy 24-nél alacsonyabb Reichert-Meissl-féle jelzést, végül 220-nál alacsonyabb szappanodási jelet tüntet fel. A nagy népesedési centrumok tejjel való ellátására főleg a feketetarka hollandi fajta teheneket használják, mely fajtát a XVIII. század közepe táján honosítottak meg és »turina«-nak neveznek. E tehenek tejelő képessége az akklimatizáció folytán csökkent; nem tart tovább egy évben 225 napnál és csak 2850 kg.-ot termel szemben 10 hónappal és 5000 kg.-al származási országukban. Viszont azonban a tej zsirtartalma növekedett, elérvén a 3,7 és 3,9%-ot is, míg származási országukban nem nagyobb 3,5%-nál. Lisszabonban és környékén mintegy 10,000 turina tehén van, melyek kb. 28,500,000 kg. tejet produkálnak, melyből 15,500,000 kg.-ot a városban fogyasztanak el nyers tej alakjában; a megmaradó 13,000,000 kg.-ot vajjá és sajtjára dolgozzák fel. Lisszabonban a tehéntejet 50 centime-mal adják el literenkint; a kecsketejet 60 centime-mal literenkint. Utóbbiból a város 400,000 litert fogyaszt éventekint. Oportóban a tehéntejet 30—40 centime-ért adják literenkint. Lisszabon jobb tejüzemeiben a pasztórizálást és sterilizálást alkalmazzák. A hivatalos tejjel-ellenőrzés a vegyelemzésen alapszik, mely azonban nyilvánvalóan elégtelen. A portugál állategészségügyi egyesület ennél fogva a jelenlegi ellenőrzés újjászervezését ajánlja a kormánynak, megjelölve az alapot, melyen ennek történnie kellene és mely az itt ismertetett közleményben ki van fejtve.

1913-ban dr. Ferreira Marucas a Lisszabonban fogyasztásra kerülő tejet biochemiai szempontból vegyelemmezte, meghatározván annak reductasitását és catalasitását. 101 különböző származású vegyelemzett tejminta közül 23 jó minőségű volt; a többi a fogyasztásból ki kellett volna zárni. 1900-ban Ferreira Borges és Agueda állatorvosi tanárok 9 hónapon át a Lisszabonban fogyasztott tejből vett 164 mintát elemeztek és megállapították, hogy a bakteriumok maximális mennyisége köbcentiméterenkint 771,000,000, minimális száma 73,000 és közép száma 23,701,278 volt. Tulsulyban az acidogen bakteriumok voltak. Hasonló munkálatokat végeztek Oportóban 1909. november havától kezdődőleg 14 hónapon át 56 mintán. A csirákknak megállapított maximális száma köbcm-enkint 46,880,000, minimális száma 10,000, közép száma 3,113,558 volt. Ezek a számok azt látszanak bizonyítani, hogy Oportóban jobban kezelik a tejet, mint Lisszabonban, de nem szabad szem elől téveszteni, hogy Oportoba sokkal kisebb körzetből szállítják a tejet, minél fogva az a rövidebb szállítási idő alatt csak ritkán savanyodik meg.

(K.)

Gyászhir. Székesfehérvárra érkezett párisi távirat arról számol be, hogy gróf **Nádasdy Tamás**, a duszagdag magyar főúr, a francia főváros egyik szanatóriumában 45 éves korában meghalt. Gróf Nádasdy Tamás, a kincseket erő nádasladányi birtok és kastély ura, már évek óta betegeskedett. Két év előtt Párisba ment gyógyulást keresni és az időközben kiütött háboru őt is ott tartotta családjával együtt. A francia hatóság egy szanatóriumba internálta feleségével és hét gyermekével, személyzetét pedig különféle francia falvacskákba helyezték el. Később a személyzetét hazaküldték, a gyermekeket pedig Svájcba vitték, csupán felesége maradhatott mellette a szanatóriumban. Hosszas szenvedés után — a szüksézu távirat szerint — a mult hét végén meghalt. Igazi nemesszivü arisztokratát vesztett benne a magyar társadalom. A hitbizomány örökösö Ferencz nevű fia lesz, a ki 1907-ben született. Gyermekein és feleségén kívül Julia nővére, báró Sennyey Béla felesége, Irma huga, gróf Hunyady Károly felesége, továbbá a Zichy-, Wenckheim-, Hunyady-, Pálffy- és Sennyey családok gyászolják. A meghaldogult nagy passzióval hódolt a parforce vadászati sportnak és a lóversenyek ügyeinek a vezetésében is élénk szerepet játszott. 1872 óta rendes, 1876 óta választmányi tagja volt a Magyar Lovaregyletnek, 1908-ban pedig e versenyegylet elnökévé választották, mely tisztelet 1913-ig viselte. Uradalmi igazi mintagazdaságok. Gazdatiszti karának valódi jó barátja volt. Béke poraira!

Személyi hir. A földmívelésügyi miniszter az állami ménesbirtokok és a gödöllői korona-uradalom tisztviselőinek létszámában **Tima Lajos** okleveles gazdát, lapjaink kedvelt munkatársát, segélydíjas magy. kir. gazdasági gyakoronokká kinevezte.

A lovak abrakoltatása. Az osztrák földmívelésügyi miniszterium a lótulajdonosokhoz az abrakoltatásra vonatkozólag köriratot intézett, melyből a következőket közöljük. A jelenlegi háboru a lovak abrakolását jelentékenyen megnehezítette. A zabtermés nem volt kielégítő és a meglévő készletek első sorban a hadsereg lovainak táplálására használtattak fel, minek következtében a természetes takarmányokban nagy hiány állott be. Minthogy azonban a loállomány fenntartása a jelenlegi időben különösen fontos, gondoskodni kell arról, hogy az abrakolás a jelenlegi különleges viszonyokkal összeegyeztessék és a lovakat a rendelkezésre álló szurrogátumokkal tápláljuk. A természetes takarmányokról a szurrogátumokkal történő táplálásra leendő átmenetnél első sorban arra kell ügyelni, hogy ez az átmenet ne hirtelen történjék, hanem lassankint szoktassuk hozzá az állatot az eddigi abraknak felcserélését másfajta abrakkal. Az új abrakanyagból tehát eleinte csak kis adagot szabad adni és ezt úgy kell fokozni, hogy az átmeneti idő legalább egy hetet vegyen igénybe. És ha ezen idő alatt jele mutatkoznék annak, hogy a ló az új abrakot nem szokta még meg, akkor ezt az átmeneti időt meg kell hosszabbítani. A körirat ezután különféle abrakösszetételeket sorol fel és főleg arra figyelmeztet, hogy a szénaadagok fokozása esetén megfelelő mennyiségű söt is kell a takarmányhoz hozzáadni. Ezen kívül még a bálnásmdra a lovakal is több utasítást tartalmaz a körirat, a melyet az osztrák földmívelésügyi miniszter a lótulajdonosokhoz és gazdákhoz intézett.

A lépfene elleni védőoltásoknak okleveles gazdák által történő végezhetése. (A m. kir. földmívelésügyi miniszter 1914. évi május 4-én kelt 32,312. számú körrendelete valamennyi vármegye alispánjának és thjf. város polgármesterének.)*

A rendelkezésemre álló adatok szerint a polgári állatorvosoknak mintegy a fele teljesít már katonai szolgálatot, minek következtében az ország egyes részein oly nagyfokú állatorvoshiány van, hogy az állatok életét, különösen a legeltetési időszakban, nagymértékben veszélyeztető lépfene ellen védelmet nyújtó ojtások foganatosításához sokszor nagy távolságról és nagy költséggel kell állatorvost hívatni.

Minden jó hazafi jegyezzen hadikölcsönt saját polgári becsülete és a hazai érdekében! ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦

Minden magyar ember teljesítse hazafiúi kötelességét és jegyezzen hadikölcsönt!

GŐZEKE és MOTOREKE

tulajdonosoknak nem kell többé külföldi ellenségeinket támogatni, mert mindenféle gyártmányu **gőzeke és motoreke** összes **részleteit** acélból, vasból, fémből, bronzból, a legjobb kivitelben készítjük **miskolczi** gyárunkban. Elsőrendű gőzekeaczélsodronyköteleket 220—240 kg. m^2 -kénti szak. szilárdsággal, azonnal szállíthatunk.

SZILÁGYI ÉS DISKANT MOTOR ÉS GÉPGYÁRA MISKOLCZON.

BUDAPEST
Népszínház-u. 22.

TELEFON:
József 22-41.

Sertésenyésztők és sertéshizlalók !!

Ha jószágukat értékesíteni kívánják, forduljanak bizalommal

URL REZSŐ sertésbizományi céghez

Vevők állandóan előjegyezve!

Hirdetések

felvételnek a kiadóhivatalban: Budapest, VIII., József-utca 15. szám alatt.

N. V. H. B. védjegy
Törvényes szabadalom.

Reitter Oszkár

nagybecskereki főkapitány és fajbaromfi tenyésztőnek nagyszerű találmánya

a „**PATKÁNIN**”

patkányirtó szer (nem mérge) mely emberre és házi állatokra nem ártalmas.

1 adag ára 2 korona

mely elegendő körülbelül 120 patkány kiirtásához. Minden adaghoz használati utasítás van mellékelve.

A biztos eredményért jótállás! Ismertető prospektust, melyben le van írva, hogy különféle gazdaságban hány adag használandó. Kérésre ingyen küld Reitter Oszkár főkapitány Patkánin gyárának vezetősége Nagybecskereken.

fi szőlő trágázása.

Irta **ORDÓDY LAJOS.**
Ára 3 korona.

Ajánlott küldéssel 3.45 K. Utánvétellel küldve 3.65 K.

Gyakorlati útmutatás arra, hogy miként kell a szőlőket istálló- és műkereskedelmi trágákkal úgy trágázni, hogy a legjobb terményt a legnagyobb mennyiségben elérhessük.

Megszerezhető a

Gazdasági Lapok

kiadóhivatalában

Budapest, József-utca 15.

„WALLACE” fejőgép

AUSZTRIA-MAGYARORSZÁG KIZÁRÓLAGOS KÉPVISELŐJE.

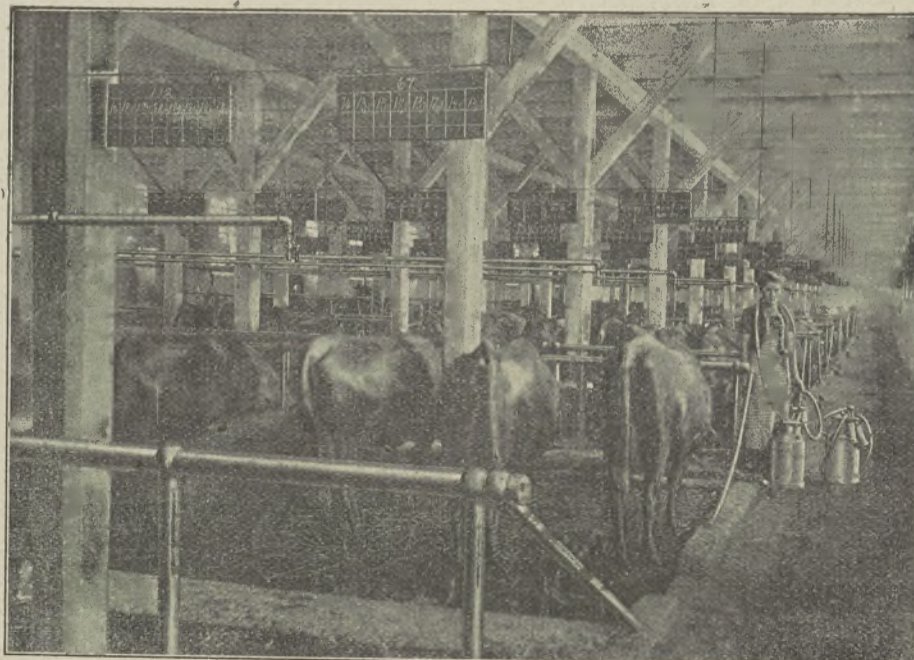
Legnagyobb kitüntetésekert nyert: A NÉMET MEZŐGAZDASÁGI SZÖVETKEZET, FRANCZIA MEZŐGAZDASÁGI SZÖVETKEZET ÉS ANGOL MEZŐGAZDASÁGI SZÖVETKEZETTŐL ÉS SZÁMOS ELSŐ DIJ.

**SPECZIALISTA
ÖNITATÓ-
KÉSZÜLÉKEKBEN.**

VIZVEZETÉKI BERENDEZÉSEK.

VILLANYVILÁGÍTÁSI BERENDEZÉSEK.

**BETONMUNKÁLATOK,
OLCSÓ ISTÁLLÓK ÉPÍTÉSE ÉLÉRE ÁLLITOTT
TÉGLÁKBÓL VASBETONBAN, 25 ÉVI GARANTIÁVAL.**

—————

Minden szívóhüvelyre egy pulsator van alkalmazva, mely a szerint erősebben vagy gyengébben dolgozik, a mint a tehén könnyebben vagy nehezebben fejhető. Pulsálása tehát 5-től 150-ig változhatik percenként.

Üzemzavar teljesen kizárva. Maximális utótej 6 gramm.

Az egyedüli fejőgép, melyről a német bírók 11 heti próba után következőképp nyilatkoztak.

»Ennek daczára a vizsgálat befejeztekor is oly tisztán fejt ki a gép, mit kézfifejésnél csak a leg-ritkább esetben lehet elérni.«

»Nemcsak használható, hanem a kézfifejést teljesen pótolni hivatott, sőt némely esetben és némely feltételek mellett azt fölülmulja, miért is a legnagyobb kitüntetést érdemli, a mit a bírók megadni felhatalmaztatnak.«

—————

DREYSCHOCK SÁNDOR MÉRNÖK, GAZDAS. MŰSZAKI BERENDEZÉSEK VÁLLALATA

TELEFON: 59-42. BUDAPEST, V., FALK MIKSA-UTCZA 13. TELEFON: 59-42.

is, és a mi a fődolog, hogy a munka nagyon szaporán és jól halad. Ebbe a szerszámba két lovat vagy szarvasmarhát fogunk, a melyek ereje ha így nem lenne eléggé kihasználva, azt a gyorsabb járás által igyekszünk teljessé tenni. Nagyon alkalmas ez a szerszám még a tengeriszárnak a behordásához is, a melynek a szekekre leendő feladogatása, különösen nedvesebb állapotában a leány és gyerek erejét túlhaladó munka volna.

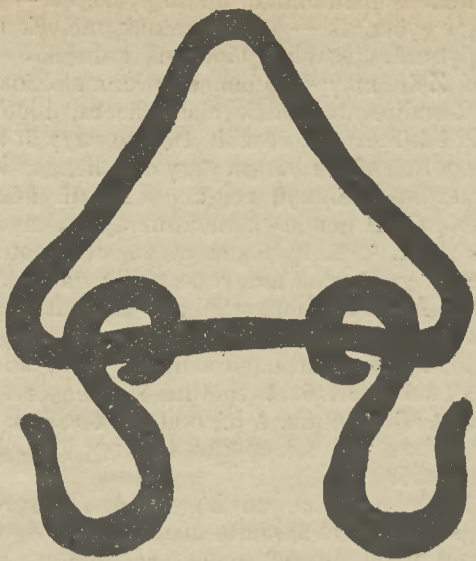
A széna behordásához és egyáltalán mindenféle gazdasági fuvarozáshoz nagyon megfelelő eszköznek találtam még a Jalsoviczky János-féle szab. táblás szekeret is, a melynek részletes leírásával és rajzával a szabadalom tulajdonosa (lakik: Nyiregyháza, Szabolcs-utca 15.) készségesen szolgál. Ezuttal erről csak azt említem fel, hogy ilyené bármely közönséges kocszi vagy szekér könnyen átalakítható és hogy ez, nagyon egyszerű szerkezetű olyan szerszám, a melynek a fentartása aránytalanul kevesebb terhet ró a gazdára, mint a közönséges járómű, a minek illusztrálására elegendő azt felhoznom, hogy ennek sem vésett oldalai, sem löcssei nincsenek és így a legdrágábban pótolható és a leggyakrabban pusztuló részekről mentes ez a nagyon czélszerű eszköz.

Ennek is a szénával leendő megrakását a földről lehet és kell is végezni, de itt már a teljes tehernek a lehető elérésére a hosszunyelű villákat czélszerű igénybevenni, különösen a mikor serdülő népséggel vagyunk kénytelenek ezt a munkát végeztetni, különben pedig a szekér közepének a berakásánál még felnőtt munkásnál is nagyon helyénvaló ezeket használatba venni.

A kazalozás.

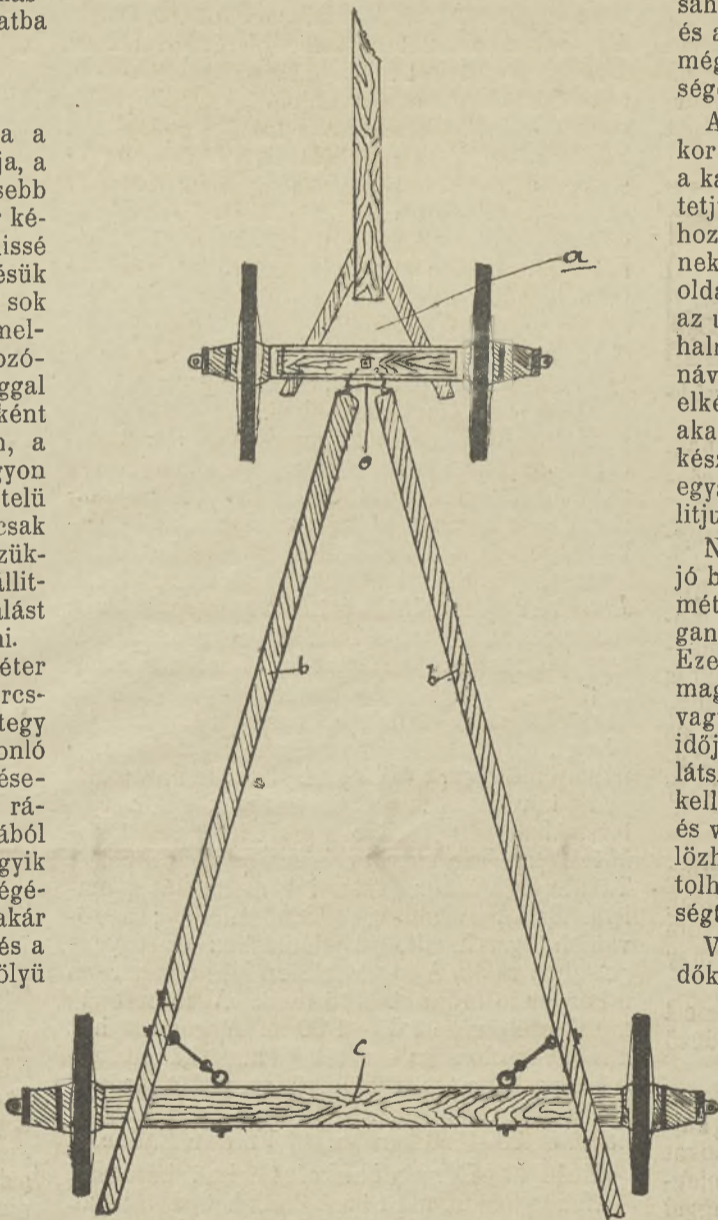
A kézierő hiánya e munkánál is bizonyára a kazalozógépeket is ama szerephez juttatja, a mely ezeket méltán megilleti. A legtökéletesebb kivitelben e gépek természetesen gyárilag készülnek és egyedüli hibájuk csak az, hogy kissé drágák; mindazonáltal azonban beszerzésük nagyon kifizeti magát, mert a cséplésnél is sok és nehéz munkát végező kézierőt tesznek melőzhetővé. A hol alkalom van rá, a kazalozó-elevátorok nyolcz méter emelési magassággal házilag is könnyen előállíthatók, darabonként mintegy 6—700 korona költséggel. Azonban, a ki még ezt a költséget is sokalja, annak nagyon ajánlom a következő nagyon egyszerű kivitelű elevátornak az összeállítását, a melyhez még csak külön, ahhoz értő mesteremberre sincsen szükség, mert azt bármely faragóbéres összeállíthatja, a hozzávaló kevés és egyszerű vasalást pedig minden falusi kovács el tudja készíteni.

Veszünk két darab három öl vagy hat méter hosszú és $\frac{3}{4}$ hüvelyk, vagy $\frac{9}{10}$ cm. erős, görcsmentes riglifát és ezeket, végeiknek mintegy 30 cm.-nyire való szabadonhagyásával, hasonló erősségű fákkal úgy rójuk három helyen vésetekkel össze 120—150 cm. széles, szilárd rá-mává, hogy a két hosszú fa ezáltal szilárdságából ne igen veszítsen. Ennek a rámanak az egyik színére a két hosszú fára, azok mindkét végéhez lehetőleg közel, tehát összesen két pár, akár fából is készíthető, de fémmel kiöntött és a 35—40 mm. vastagságú, közönséges gömbölyű vasból leszabott, csupán a csapokon lesimított tengelyeknek a befogadására alkalmas, egyszerű csapágyat erősítünk megfelelő módon fel. A tengelyek közül az, a mely a meghajtásra fog szolgálni, a rámanak mind a két oldalán 25—30 cm.-rel túl érjen, hogy erre akár hajtót, akár a Kuk-féle kapcsolókulcsot kényelmesen rá lehessen erősíteni; ezekre ékeljük a két, két

25-ik ábra. A vontató masina elejére akasztott O alakított karika, két horoggal.

25—30 cm. átmérőjű s legezlszerűbben padlódeszkából kifűrészelt szijkorongokat fel, a melyeken a fogakkal bíró léczeket hordó szij, vagy kenderheveder fog futni, illetve ezeket e korongok fogják hajtani. A ráma másik színét, annak teljes hosszával egyenlő, egyik oldalukon nagyjából legyalult $\frac{3}{4}$ hüvelyk vagy 3 cm. vastag deszkákkal úgy borítjuk be, hogy ezeknek a simább felülete nézzen felfelé, valamint a szijkorongok

26-ik ábra. A vontató masina vázlata.

számára megfelelő rések vágassanak ezeken ki. A fogas léczek surlódásának a csökkentése céljából a deszkázatra két darab, teljes hosszúságú csuszólécet erősítünk fel. Talán említenem is felesleges, hogy úgy a deszkák, mint a léczek megerősítésére facsarókat használjunk, a melyek fejei azokba jól beeresztendők, hogy a felület simaságát ne zavarják. Az elevátornak a hosszabbik tengelyü vége kerül a felállításnál természetesen alulra, a melyet egy közönséges kecskelábszerű állvánnyal úgy támasztunk alá, hogy egyrészt az egésznek az állékonyságát biztosítsuk, másrészt pedig, hogy annak a meghajtásához akár kézzel, akár járgánnyal hozzáférhessünk. Erre az állványra, könnyen levehető módon nyer elhelyezést az elevátor garatját képező deszkázat is. A kazalozó felső részének az alátámasztására két hosszabb és két rövidebb megfelelő erősségű gömbölyű fenyőrud szolgál, a melyek közül a két hosszabb a ráma felső végén, a két rövidebb pedig a ráma hosszának, innen számított $\frac{2}{5}$ részénél nem lejjebb, megerősített lelógó köpükben nyer elhelyezést, illetve támasztási pontokat.

Az elevátor ezen rudaknál fogva emelhető fel vagy le. A rendes emelési magassága ennek, a mikor az a vízszintessel 45-foku szöveget képez, mintegy 4—4,5 méter, meredekebbre állítani azt nem ajánlatos, mivel ezáltal annak nemcsak állékonysága veszt biztosságából, de meghajtása is nehezebb lesz és a rajta felemelkedő széna vagy más portéka is, könnyebben fordulhat, illetve bukhat vissza. Kézzel végzett meghajtásához két munkás szükséges, de ha járgányunk és abbavaló jószágunk is van, czélszerűbb azt mégis ezekkel hajtani, mert így munkaképessége is nagyobb lesz.

A széna kazalozásánál elevátorral is csak akkor érvényes a legkevesebb munkással, ha azt a kazal hosszára derékszögben akként működtetjük, hogy ettől jobbra és balra, a viszonyokhoz képest rövid, mondjuk, 6—8 m. hosszú fenéket kezdünk és ezt, hol az egyik, hol a másik oldalon építve rakjuk fel, míg az elevátor helyét, az ugynevezett »ablakot«, az erre a célra félre halmozott, valamint a létrán feladogatott szénával rakjuk be. Ha azután ennek a szakasznak elkészültével a kazlat tovább hosszabbítani akarjuk, a mit már ennek a szakasznak az elkészítésekor is figyelembe kellett hogy vegyünk, egyszerűen a kazalozót a járgánnyal tovább állítjuk és a munkát a vázolt módon folytatjuk.

Nagyon fontos a kazlaknak szalmával leendő jó betetezése és azoknak sűrűn, minden $\frac{1}{2}$ méterre, legezlszerűbben 20 vagy 25-ös horganyzott lág sodronnyal történő lekötölezése. Ezek a kazal mindkét oldalán és végein embermagasságnyira lógjanak le és végeikre téglá, fa, vagy más teher kötendő, hogy így a kazal az időjárás viszontagságaival dacolhasson. Ezt a látszólagos kiadást, a mibe a sodronny kerül, nem kell sajnálni, mert ezzel a későbbben igénylendő és valószínűen hiányzó kézierőt tesszük melőzhetővé, amellet, hogy a drága és sokszor pótolhatatlan takarmányunkat a kártól és veszteségtől mentjük, óvjuk meg.

Végül: az itt említett eszközökről az érdeklődőknek készséggel szolgálak részletes és kimerítő felvilágosítással is, ha kérdéseiket hozzám intézni méltóztatnak.

(Debreczen, Csapó-utca 59.)

A harctéren küzdő fiaink sorsán és helyzetén kíván segíteni a nemzeti hadikölcsön. Vásároljon mindenki hadikölcsön kötvényt!

KEMNA FORRÓGŐZEKÉI

szabadalmazott

SCHMIDT mérnökdoktor hirneves füstöső-tulhevitőjével.

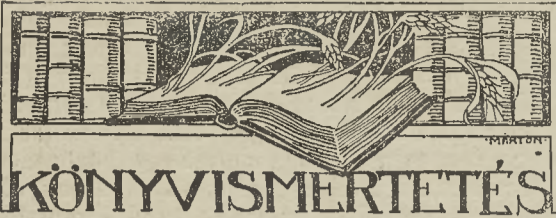
Minden más nedvesgőz-, compound- vagy compound-tulhevitett **rendszer** úgy **teljesítő-képesség**, mint **tartósság** tekintetében **messze felülmulnak** és **lényegesen kevesebb szén**et fogyasztanak.

Referenciákkal, kimerítő felvilágosításokkal és költségvetésekkel szolgál:

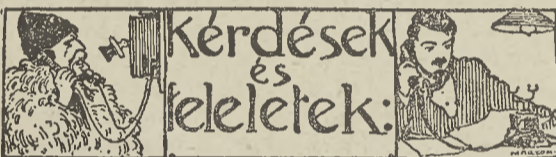
KEMNA J. BUDAPEST, VI., Vilmos császár-ut 51.

Sürgönyezim: Kemna, Budapest.
Telefon 91—21.

Győzelmes hadjáratot csak úgy viselhetünk, ha pénzzel is győzzük. Ezért jegyezzünk nemzeti hadikölcsönt !!!

Bericht zur jetzigen wirtschaftlichen Lage Polens. Irta: Dr. Rogoyski Kázmér lovag a krakói egyetemen a talaj- és növénytermelés tanára. Jelentés a f. évi március 19-től 26-ig terjedő déllengyelországi (galicziai) utazásokról. Megjelent Krakón a szerző kiadásában. Bizományosok: D. E. Friedlein Krakau és Moritz Perles Wien, I., Seilerstrasse 4. Ára nincs kitéve. Ezen 40 oldalra terjedő füzet magában foglalja 5 körnek (Miechów, Jedrzejów, Okusz, Dabrowa és Wloszczow) rövid leírását, u. m. talaj, éghajlat, terület, lakosság, vallás, nemzetiség, birtokelosztás, gazdasági ipar, népnevelés, szövetkezetek stb. Jelenlegi gazdasági helyzet: őszi vetések, őszi szántás, trágya hordás. Élő és holt leltár: igás lovak, marhák, baromfiak, eszközök gépek, takarmány és vetőmag állapota. A lövészárok és gránátok okozta és az épületek összeomlása által előidézett károk. A lakosság élelmiszer készletéről. Ez a füzet tartalma. Mindez röviden, de nagyon tanulságosan van leírva s így adatokat adott a kormányzatnak arra nézve, miként kell segíteni a lakosságon, hogy kell a gazdaságokat felvirágoztatni és az ideai termést biztosítani. Ajánljuk e művecskét minden németül értő gazdátársunknak, mert sok megszívlelhető, tanulságot talál hasábjain.

Kérdés. Bogyós gyümölcsök térszükséglete.

Helyes-e az egrest és a ribizkét sorokba, közvetlen egymás mellé ültetni? Milyen távolságban legyenek a sorok?
W. R.

Felelet. Csonthéjas gyümölcsfák megfiatalítása című kérdésre.

Az elvénült szilva- és kajsziaraczkfák ifjítását vagy megfiatalítását kérdéstevő igen helyesen július végére tervezi. Ha azonban a megfiatalítandó fákon termés is van, úgy az ifjítás ideje minden veszély nélkül kitolható augusztus-szeptember hónapokra. Ifjításkor ejtett és az egykoronás pénz nagyságánál nagyobb sebet jól kifözött kátránnyal, oltókenőccsel vagy olajfestékkel tanácsos lesz bekenni; a legelőszőr említett szer a legelőszőr.

Az ifjítást követő ősszel a fák alját a korona csurgójának megfelelő területen fel kell ásni, sőt tanácsos lesz a csurgó alatt másfél ásonyom mély árkot ásni és ezt érett trágyával vagy komposztal félíg megtölteni.

Az ifjításkor lekerülő részeket égessük el, mert ezzel a legkülönbözőbb betegségeket előidéző gombák nagy tömegét semmisítjük meg.

Mielőtt a kérdéstevő az ifjításhoz fogna, gondolja meg, hogy tényleg szükséges-e a kajszi- és szilvafák ifjítása? Nem lehetne-e azokat megfelelő trágyázással erőben tartani; megfelelő időben és módon, megfelelő anyaggal végzett permetezéssel a rajta fellépő kártételeket gyéríteni? Mert az ifjítás után a fa gondozása nélkül újra terméketlenné válik és hamarosan elvényül. Talán elegendő lesz a korona ritkítása, a száraz részek eltávolítása is.

Ferenczi Endre.

Felelet. Hengerborona című kérdésre.

A Zehetmayr-féle hengerboronát a Demtsinszky-Zehetmayr-féle növényművelésnél használják. Mint ismeretes, e növényművelési módszer lényege abban áll, hogy a gabonamagvakat egy alkalmas szerkezetű vetőgéppel kétoldalt feltöltögetett és összenyomott falu barázdákba, árkokba vetik el és a növény elvetése után 3-5 héttel — mielőtt a száron már 3-4 levél kezdődött — a barázdákat a töltögetések elsimitásával betemetik. Ilyenformán a gabona szára néhány cm. magasan földdel lesz feltöltve.

E földrétegben azután újabb gyökerek — járulékos gyökerek — képződhetnek, melyek a növényt erőteljesebb fejlődésnek indítják.

A Zehetmayr-féle hengerborona elsősorban a fent említett barázdák elsimitására, illetőleg a föld feltöltéséhez készült. Három vagy öt kettős hengerpárból és három vagy öt, a hengerek után akasztható, könnyű, zeg-zugos keretű késboronából áll. A hengerek kis átmérőjűek, nyilottak s a rövid, vékony fogak csavarmentesen elhelyezett vasbordákra egymás mellé vannak erősítve. A két-két hengerből álló tagokat egymással lánczok kötik össze. Mindegyik hengerpár fölött egy-egy serpenyő van, melyekbe köveket, vagy más nehezéket tehetünk s a hengerek nyomását növelhetjük. A háromtagu készülék vontatásához egy középerős ló vagy ökör bőven elegendő.

Ezt a hengerboronát könnyűsége és apró, hegyes fogai alkalmassá teszik arra is, hogy vele a kikelt, fiatal vetések megcserepesedett, kérges talaját lazíthassuk és a sorok között tenyésző gyomot, tarackot irthassuk, mert a keskeny fogak a gabona sásleveleit nem sértik meg. A talaj feltörésére azonban csak akkor használható, ha a kéreg még nem tulságosan vastag; kötött talajban képződött vastag, kemény kérget könnyűsége miatt hathatósan lazítani nem tud. A háromtagu hengerborona ára mintegy 260, az öttagú 420 korona. Vladár Endre.

Felelet. Réthborona című kérdésre.

Rétek boronálásához általában véve minden olyan borona alkalmas, melynek fogai nincsenek egy nagyobb kerethez mereven erősítve, hanem lehetőleg különálló tagokat képeznek. A réthborona feladata ugyanis a rétművelésben az, hogy a réttalajt felhasználja és szellőztesse, a mohát és gyomot irtsa s a hangyabolyokat, vakondtúrásokat elsimitva, a talajt egyengesse. Természetes, hogy a feladatoknak legelőkétebben az olyan borona fog megfelelni, melynek lehetőleg minden egyes foga képes a talajfelszín egyenlőtlenségeihez hozzáidomulni. A merev keretű boronák e tulajdonságokkal kevésbé rendelkeznek, mert ha a borona valamelyik foga alá valami nagyobb, keményebb akadály kerül, akkor az egész borona felemelkedik, a munka hatásosságának rovására; azért az ilyen merev boronák rendszeren könnyebbek, ritkább foguak és elsősorban szántóföldi munkákhoz: a talajfelszín egyengetésére, rögtörésre s a talaj morzsalékossá tevésére valók. Minthogy réthboronálásnál más a célunk, azért a réthboronák általában nehezebbek és sűrűbb foguak lehetnek.

Legelterjedtebb boronák a Howard és a Laacke-rendszerűek. A kettő között — szerkezeti szempontból — lényeges különbség nincs. Mindkettő háromtagu, csillagalaku boronagombokból áll; minden egyes ág végére egy-egy kettős hegyű boronafog erősítve, hosszabb és rövidebb véggel. A boronagombok anyaga a Howard-boronánál öntöttvas, a könnyebb Laacke-boronánál pedig kovácsoltvas s az egyes fogak külön foglalatokba lévén erősítve, kicserélhetők. A tagokat egymással egy-egy láncszem köti össze. Talajhasogatáshoz, valamint moha- és gyomirtáshoz a hosszabb végeket használják; a rövidebb fogak inkább talajsimításhoz és egyengetéshez valók. A fogak felcserélése egyszerűen a borona átfordításával történik. A réthboronák munkaszélessége 1.60—1.90 m. A vontatáshoz a munkaszélesség és a talajnemek különbözőségéhez képest két könnyű vagy két erős ló szükséges. Önsúlyuk 70—100 kg. Aruk megközelítőleg 80—120 korona. Vladár Endre.

Felelet. Deszkaburkolat című kérdésre.

Nehéz felelni, mert burkolni lehet a falakat, a mennyezetet, a talajt és mindre lehet alkalmazni, ha éppen akarjuk, a gyalult vagy gyalulatlan deszkát. Egy azonban bizonyos, hogy tudniillik a fát és a deszkát a mai sok állatjárvány között ne használjuk még kötélakasztó peczeknek sem az istállóban. Ez ma már túlhaladt álláspontra. Kitünően bevált és a deszkánál nem sokkal drágább anyag a beton és cement, de kivált a beton. Ez ellen, ha van bőven aljazó szalmánk és a betont recézésen készítjük, semmi kifogást nem lehet tenni az alsó padozaton, tehát a talajburkolásnál, mert kérdező alighanem ezt érti. Ez a kérdés különben igen tág; hosszú értekezés sem meríti ki, röviden pedig megfelleltünk reá. Végh Kálmán, Mátyás.

Felelet. Málna visszametszése című kérdésre.

A málnákon a termést az egyéves hajtások

hozzák s a termőrügyek ezen, a közepétől a hegyéig vannak elhelyezve s így annak nagybőrmű visszametszése nem ajánlatos. A termés minőségének emelésére azonban előnyösebb, ha azt mérsékelten visszavágjuk. A kérdéstevő által említett gyökérsarjak nem a metszés következtében törnek elő. Ez a málna természetes fejlődése. A gyökérsarjakból a jövő évi termőágak fejlődnek, a kétéves hajtások pedig elszáradnak. A gyökérsarjakat czélszerű megritkítani, hogy a meghagyottak annál erőteljesebben fejlődhessenek.

Balogh Bálint.

2. A málna nagymértékű gyökérsarj képződése csak részben fokozódott a termővesszők visszavágásától. Valószínűleg olyan fajta, a mely a málna eme tulajdonságával szembenetűnőbb mértékben bír.

A málna tulajdonképpen metszése abban áll, hogy ültetéskor — a mi ősszel történhet — a vesszőket 50—60 cm. hosszúságra bekurtítjuk. E visszametszés következtében a vesszők felső rügyeiből hajtások fognak előtörni, melyek termést adnak. Egyidejűleg előtörnek a gyökérsarjak is, melyek közül 4—6 legerősebbet megtartunk, a többi eltávolítjuk; ugyancsak eltávolítjuk a később előtörő hajtásokat is. Ősszel a kitermett vesszőket többször kivágjuk, már azért is, mert ezek maguktól is elszáradnának. A meghagyott gyökérsarjakkal ugyanugy kell eljárni, mint már említve volt: 50—60 cm. hosszúságra bekurtítani. Ha a vesszők jól beértek, a növekedés kifogástalan, a fejlődés erőteljes, akkor teljesen elegendő a vesszők hegyét visszacsipni, mert minél több rügy van a vesszőn, annál több termésre is számíthatunk, lévén a termés a rügyekből előtörő hajtásokon.

A málna egyike a legnagyobb talajkiszaroló növényeknek, a mi nagyszámu gyökérsarjat termő tulajdonságából is megmagyarázható. Errevaló tekintettel, talaját ne felejtjük el megtrágyázni, gyomtól, gáztól megszabadítani s porhanyóan tartani. Csak így remélhetünk jó termést és szép gyümölcsöt.

Ferenczi Endre.

A magyar nemzet minden hű fia teljesítse kötelességét. A ki nem harcol az jegyezzen nemzeti hadikölcsönt !!!

A növények néhány élettani sajátága. Mazé P., a párisi Pasteur-intézetben a viznek, kalciumnak, vasnak, mangánnak és cinknek élettani hatását tanulmányozta. (Annales de l'Institut Pasteur, Vol. 27. N. 12. pp. 1093—1143.; Vol. 28. N. 1. pp. 21—26., Páris, 25. Déc. 1913., Janv. 1914.) Mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy miként függ össze az elpárologtatott víz a képződött növényi szárazanyag mennyiségével. Azt tapasztalta, hogy mindaddig, a míg a táplálóoldatban a tápanyagok egyensúlyi állapotban vannak, az 1 kg. szárazanyag képződéséhez egyenlő mennyiségű víz párologt el. Ha ellenkezőleg az oldatban a táplálóanyagok egyensúlyát megzavarjuk, akkor a fölöslegben alkalmazott méz csökkenti, a salétromos ammónia és a foszforsavas kálium ellenkezőleg növeli a párologást. Régebbi kutatások azt eredményezték, hogy általában a sovány talajon a növény több nedvességet használ el a termelt szárazanyag egységére vonatkoztatva, mint gazdag, vagy jól trágyázott talajon. Ezt Mazé a gyökérsarj sajátos fejlődésével magyarázza. Azt tapasztalta ugyanis, hogy nagyon hig oldatban a gyökérsarj igen gazdagon fejlődik, ha pedig egyik másik táplálóanyag hiányzik, a gyökérsarj aránytalanul megnyúlik, a levelek és a szár ellenkezőleg, változatlanok maradnak. A gyökérsarj tehát a táplálóoldat szegénységét, illetve hiányait nagybőrmű kifejlődésével pótolni igyekszik, hogy annál nagyobb szívófelülettel rendelkezzen. De ezzel természetszerűleg összefügg az a jelenség, hogy a termelt növényi szárazanyagmennyiség egységére vonatkoztatva, annál több vi-

zet vesz fel, minél higabb, vagy hiányosabb volt a táplálékdát.

A gyakorlatra nézve tehát az elmondottakból az következik, hogy minél szegényebb a talaj, viszonylagosan annál több nedvességet használ el a növény és minél gazdagabb a talaj, annál jobban takarékoskodik a talaj nedvességével. Ebből azonban még nem következik az, hogy szegény talajon a növény a szárazságot mindig jobban megsínyli, mint gazdag talajon. Mert gazdag talajon a növényzet bujább, a párolgási felület is nagyobb. Így a víz hiányát a bujább növényzet jobban megsínyli, mint a szegényes növényzet. *Mazé* tapasztalatai tehát csak akkor érvényesek, ha a víz feleslegben áll a növény rendelkezésére, gyakorlati jelentősége tehát akkor lehet, mikor a rendelkezésre álló víz a növény szükségletét közelíti meg. Ilyenkor ugyanis előfordulhat, hogy kellőképpen trágyázott vagy jó erőben lévő talajban ugyanannyi csapadék esetében több szárazanyag vagyis termés képződik, mint sovány, vagy egyoldaluan kihasznált talaj esetében.

A kalciumsókra (mészsók) vonatkozólag azt tapasztalta *Mazé*, hogy a kalciumkarbonát-főléleg szükséges, a klórkalcium ellenkezőleg káros. A vas, mangán és cinkről pedig azt tapasztalta, hogy igen kis mennyiségben szükségesek, de nagyobb mennyiségben mérgező hatásuk. A kalciumkarbonát káros hatásukat megsemmisíti, mert a vasat, mangánt vagy cinket sóoldataikból kiválasztja, de mindig egy kevés oldódik, a mi a növényzet igényeit kielégíti. Ebből azonban még nem következik, hogy a gazdáknak vas-, mangán- és cink-sókat kell trágyázásra használniok, mert a talajok rendszeresen eleget tartalmaznak ezekből az alkotórészekből. Még leggyakrabban a vas hiányát tapasztaljuk az u. n. klorózisban szenvedő növényeken. Ilyenkor aztán a vassulfátot sikerrel alkalmazhatjuk.

A klorózist azonban nemcsak a vas hiánya okozhatja, hanem igen sok különböző, a növény megbetegedését okozó tényező. A vas hiánya következtében tapasztalt klorózis pedig rendszeresen a nagyon meszes talajokon fordul elő, a melyekben a vasvegyületek oldhatóságát a sok szén-savalkalcium túlzott mértékben lerontja. De e tekintetben is a különböző növények és növényváltozatok különbözőképpen viselkednek, miként ezt pl. a meszet tűrő, illetve mésztől érzékeny amerikai szőlőalanyokon ismételt tapasztalták.

(se.)

(A Mezőgazdasági Értesítő 1914 júniusi füzetéből, 862-866. lap.)

A cukorrépa fekete levéltetvei. A cukorrépa néha fekete levéltetvek lepik meg. Ezek ellen egyik külföldi lap permetezést ajánl a következő összetételű anyaggal: 1 kiló mosó szappan, 1 kiló mosó szóda (natrium carbonat), 1 1/2—2 liter petroleum és 100 liter víz. Legelőször a szappant és a szódát oldjuk föl 10 liter melegvízben, ezután adjuk hozzá a petroleumot folytonos keverés közben, melyet mintegy 15 percig szakadatlanul folytatni kell. Végül hozzáadjuk a 90 liter vizet s alaposan fölkeverjük az egész folyadékot. Ezzel a folyadékkal kell bepermetezni a répa leveleket és pedig lehetőleg úgy, hogy a levelek aljára is kerüljön permetező anyag.

A répák fekete levéltetve (*Aphis papaveris*) nyáron a legkülönbözőbb fűnemű növényen fölűti a tanyát. A tél közeledtével pedig bizonyos cserjékre rakja a petéit, a hol azok át is telelnek. Különösen a kecskerágót választja előszeretettel a peték lerakására, de szorultságból beéri az iszalaggal is. Ezt tudva, a közelben fekvő ilyen cserjéket kell elpusztítani, illetve télen a földig levágni s az ágakat elégetni. Ha ez bármilyen okból nem volna keresztülvihető, úgy még télen a következő oldattal permetezzük be azokat: 2 liter petroleum, 1 liter víz, 175 gramm mosó szappan. Használat előtt ez az oldat 7—8 rész esővízzel hígítandó.

B. B.

A füst-patronok előállítása házilag. A füst-patronok a növényi élősdiék ellen használhatók, azon czélból, hogy azokat a patronokból kiáradó füsttel elpusztítsuk. Ezek egyes vidéken igen nagy kelendőségnek örvendenek, miért is ismertettük azoknak készítését házilag. Itatópapirost nikotinoldatban megnedvesítünk és ezt, ha kellőképpen megszáradt, apró szeletekre vágjuk és töltényalakúra formáljuk. A patronokat pedig megtöltjük, az alantiakkal: jól elmetélt dohánynyal, apró szeletekre vag-

dalt ruhadarabokkal (mely utóbbiak szintén a nikotinoldatban áztatandók) és némi kénsavval. Az immár kész patronokat elhelyezzük a szántóföldeken, vagy a fákon és meggyújtjuk őket. Szélcsendes időben lassan füstölögve égnek s ez a füst részben öli a kártékony férgeket, rovarokat, pilléket s részben távoltartja őket. Ezt a készítményt, mely egyébként németbirodalmi szabadalom, egy németországi gyár hozza forgalomba. Gazdáink, a kik használni kívánják, de a nagyobb kiadásoktól óvakodnak, a fenti leírás alapján a füst-patronokat (nehogy a szabadalomtulajdonos beperelhesse őket, javított összetételben) maguk is előállíthatják. *K. Zd.*

Gummipuhító oldat. Mindennemű tárgyak, melyek gummiból készültek és idővel megkeményedtek, ismét megpuhulnak, ha azokat 1/2 óra hosszat egy rész ammoniak és két rész vízben áztatjuk. *K. Zd.*

A haza és a saját jól felfogott érdekében jegyezzen mindenki hadikölcsönt!

Gazdák közgyűlése. A magyar gazdátársadalom rendszerint az évenként megtartott nagygyűlésen szokta megbeszélni a gazdaközönség kívánásait. A háború következtében azonban az idén nem tartják meg a szokásos nagygyűlést, minélfogva a gazdák összetartását a Gazdaszövetségnek f. hó 19-én, délelőtt a G. Sz. tanácstermében megtartott közgyűlésen juttatták kifejezésre. Darányi Ignác dr. elnöki megnyitójában minden a gazdátársadalmat érdeklő kérdésre kiterjedt. Hangsúlyozta, hogy a *mezőgazdaság* most a főtényező, mert az van hivatva a hazai termést biztosítani, mely nemcsak mi és Ausztria, hanem szövetségesünk élmezőnyét fedezni fogja, ill. segíti, ha arra a lehetőség megadatik neki. Ez okból a káros kartellterületeket kellene rendszabályozni, a gazdahitelt — kivált most, hogy a gabonaelővételek eltiltattak — olcsóbbá tenni, szövetkezeteket támogatni és a nemzeti birtokpolitikát előmozdítani. Kérjük, hogy az új termés gabona árai oly módon állapíttassanak meg — a közéletmezés érdekében, — hogy a ki korábban tud gabonát piacra hozni, nagyobb árt kapjon; egyben azonnali készpénzfizetést óhajtunk a requirálásnál. A saját szükséglet megállapításánál az állatállományra is legyenek tekintettel. Kukoriczaliszt helyett árpalisztet ajánl, azért árpakivittelt és sergyártást korlátozni kellene. Lelkesen hívja fel a gazdákat a hadikölcsön jegyzésre. Bernát István igazgató az évi jelentést olvasta fel, majd az 1914. évi zárszámadás és az 1915. évi költség-előirányzat hagyatott jóvá. Az igazg. választmány kiegészített. Gr. Desseffy Emil Darányi elnök érdemeit méltatva, a közgyűlés nevében élteti őt. Darányi köszönve a megtisztelő figyelmet, hivatkozott arra, hogy a gazdák egyesült ereje hozott minden eddigi eredményt létre s ezt kívánja fenntartani a jövőben is.

Az OMGE a növénynevelés bizottságának 1915. évi május hó 19-én, délután 4 órákor, Budapesten, a Köztelek tanácstermében (IX., köztelek-u. 8., I. em.) tartott gyűlésének tárgyai voltak: 1. A növénynevelés jelentősége a háború alatt és az azt követő időben. Előadó: Grábner Emil, az orsz. m. kir. növénynevelés intézet igazgatója. 2. A gyakorlati nevelés fejlesztésének szükségletei. Előadó: Baross László főhercegi uradalmi felügyelő. 3. Az árpádhalmi buzanemesítő tapasztalatok és a fajtavarsenyek. Előadó: Székács Elemér uradalmi jószágigazgató. Helyszűke miatt ezen érdekes előadásokra jövő számunkban visszatérünk.

Műszaki kérdések az OMGE-ben. Az Országos Magyar Gadasági Egyesület műszaki bizottságának Bolla Mihály elnöke alatt tartott ülésén Krolopp titkár bejelentette, hogy ifj. Sporzon Pál és Karkoványi Akos elkészítették a galántai nemzetközi szántógép-bemutatóról beszámoló terjedelmes jelentést. Sporzon Pál hangsúlyozza, hogy a gazdaközönség tájékozta-

tásának különösen most van nagy jelentősége, mert rendkívül nagy fontossága, hogy a jelenlegi viszonyok mellett a kevesebb iga- és kézimunkaerő dacára az őszi szántások idejében végezhető legyenek. Ország Róbert felszólalása után a bizottság elhatározta, hogy a benzol biztosítása és kiosztása tekintetében felterjesztést intéz a földmívelésügyi miniszterhez. Majd elhatározta a bizottság, hogy a galántai gépbemutatóról szóló jelentést magyar és német nyelven kiadja, hogy az ott elért eredményekről a külföldi gazdák is tájékozottassanak, a kik ez iránt nagy érdeklődéssel viseltetnek. Végül Blanz Jenő mutatott rá azokra a nehézségekre, melyekből a Németországból történő gépbemutató jár, mire a bizottság elhatározta, hogy a földmívelésügyi minisztert kéri fel a lehető könnyítések kieszközölésére.

Az osztrák vetés. Bécsből jelentik: A vetés állása május elején: A buza általában nagyon kedvezően fejlődött. A rozs, ha nem is mindenütt egyformán, de általában jól fejlett. Az április végén támadt meleg időjárás még sok vetést megjavított, de sok helyen kiszántás vált szükségessé. Mezei egerek már csak nagyon szórványosan jelentkeznek. Az árpa és zab fejlődése nagyon kielégítő. Egyes korán bevetett szántóföldeken kitünő termés várható. A tengeri vetése a déli országrész esős időjárása miatt még nincs teljesen befejezve. A burgonya elvetése majdnem mindenütt halasztást szenvedett. Csak a déli tartományokban, Csehország alacsonyabb vidékein és Morvaországban történt meg az elültetés nagyobb mértékben, mint máskor. Az erdős vidéken most kezdik meg. A cukkorrépa ültetése, melyet ez évben nagyon korlátozni fognak, részben már megtörtént. Káposztát eddig csak nagyon kevés helyen ültettek. A luczerna fejlődésében nagyon visszamaradt, de általában jól áll. A mezőkön a fűnövény nagyon szép, míg a legelőkön a növényzet még nagyon visszamaradt. A hegyi legelők csak most szabadulnak fel a hó alól. Az árpa kedvezően fejlődik.

A mezőgazdasági munka és a vásárok. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület a földmívelésügyi miniszterhez intézett felterjesztésében megállapítja, hogy a vidéken tartani szokott vásárok sok alkalmat szolgáltatnak a munkaszünetelésekre, ami nagy károkkal jár, különösen most, midőn a mezőgazdasági munkások száma ugyanis nagy mértékben megapadt. A vásártartási jog az egyes községeknek jelentékeny bevételi forrását képezi és ezért ezeknek a vásároknak megszüntetése rendeltel, rövid uton nem eszközölhető, mégis szükségesnek tartja, hogy a kormány a békés idők beálltával ezzel a kérdéssel behatóan foglalkozzék és ezeknek a vásároknak tartását a legszükségesebb mértékre szorítsa. Az OMGE ennek a felterjesztésnek a keretében arra is kéri a földmívelésügyi minisztert, hogy a lóosztályozások és lószorozások lehetőleg vasár- és ünnepnapokon tartassanak meg és amennyiben ez nem volna lehetséges, akkor a hétköznapiokra kitűzött lószorozások és lóosztályozások a legsürgősebb gazdasági munkaidő előtt vagy után végeztessenek, mert ezek miatt sokszor a legsürgősebb munkaidőben kell megszakítani a gazdasági munkákat és sok hasznosítható munkanap vesz kárba.

A mezei munkák és a hadifoglyok. Zenker osztrák földmívelésügyi miniszter az összes osztrák nagyobb mezőgazdasági testületekhez, kivéve a galicziai, bukovinai és dalmáciai testületeket, körleményt intézett, a melyben utal arra, hogy dacára a mezőgazdaság nagy érdekeire és a mezőgazdasági munkásokban mutatkozó hiányra, mindeddig azokat a koncentrációs táborokban összegyűjtött foglyokat, a kik mint a velünk ez idő szerint ellenséges államok fiai mezőgazdasági munkásokként dolgoztak nálunk és a háború kitörésekor foglyotáborokban gyűjtettek össze, nem használtattak és használhatók fel nagyobb arányban a mezőgazdasági munkálatokra. A miniszter felszólítja tehát a nagyobb mezőgazdasági egyesületeket, hogy az ezirányú akciót lehető nagy mértékben támogassák.

A vetőmagkölcsonök behajtása. A hivatalos lap közli a kormány 1735/1915. számú rendeletét, az 1915. első felében nyújtott vetőmagkölcsonök, a melyeket az állam akár saját közegei útján, akár a törvényhatóságok vagy községek útján, ugyszintén azok, a

melyeket a törvényhatóságok és a községek az 1915. év első felében egyeseknek vetőmag beszerzésére adtak vagy adnak, az adóstól járulékaikkal együtt közigazgatási uton közadók módjára hajtatanak be. Az adós a követelés fenn nem állása vagy időelőtti érvényesítése esetében őt megillető jogait birtokon kívül rendes bírói uton érvényesítheti. Ez a rendelet kiküldetésének napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországokra nem terjed ki.

Az Aradvármegyei Gazdasági Egyesület folyó hó 15-én tartotta Zselénski Róbert gróf elnök és vásárhelyi József igazgató-elnök vezetése alatt rendes évi közgyűlését az egyesületi tagok szép érdeklődése mellett. Zselénski Róbert gróf elnöki megnyitójában az agrárvármok szükségességét fejtegette, mint a melyeknek elsősorban köszönhető, hogy a hadsereg és az ország lakosainak élelmezése mindeddig fennakadás nélkül volt eszközölhető. Éppen ezért hiszi, hogy most már talán az ipari és kereskedelmi érdekltség is be fogja látni a gazdák éveken át folytatott küzdelmének jogosultságát, a mely küzdelemnek egyedüli célját képezi az országnak a külföldtől mezőgazdasági és ipari szempontból egyaránt függetlenítése, egy egészséges, megelégedett birtokososztály és falusi munkásnép fentartása. Reméli, hogy a háboru tanulságai felvilágosították vetélytársainkat és ezentul karöltve fog működni az ország javára mind a két érdekltség. Végül fájdalommal jelentette be a közgyűlésnek Nádasdy Tamás gróf egyesületi alapítótagnak és Friebeisz Miklós al-elnöknek az elhalálozását. Ipolyi-Keller Iván ügyvezetőtitkár az igazgatóválasztmány és a számvizsgálóbizottság jelentését, Kemény Szilárd titkár pedig a tagok létszámában történt változásokat és az egyesület ezévi költségelőirányzatát terjesztette elő s azután a megüresedett tisztségek betöltése következett. Meg lettek választva új választmányi tagokul: dr. Bogdánffy Béla, dr. Králitz Lajos, Samarjay-Leölkes Béla, dr. Mittler Izidor és Verzár Sándor, a számvizsgálóbizottságba pedig új tagnak Samarjay-Leölkes Béla.

Pozsony vármegyében a trágyahordás, a talajelőkészítés, kapások alá, tavasziak vetésének befejezése, kapások ültetése, takarmányföldök fogasolása általában kedvező időben folyt le. A tavaszi vetési munkálatok közül a kalászosok vetése befejeztetett. Többnyire megtörtént már a répa és burgonya ültetése és vetése, a tengerivetés folyamatban van. Vetések állása kevés kivétellel jó. Őszi buza bokrosodása kielégítő, az április végi igen kedvező időjárásra a gyengébb vetések is javultak. Szórványosan mutatkozik rossz buza is. A korán elvetett rozsok igen szépek s erősen bokrosodnak, késeik az április hónap nagy részében járt hideget megsínylették, de még javulhatnak. A kikelt tavaszi árpa- és zabvetések majdnem az egész vármegyében igen szépek, bár több helyen sok a gyom. Szórványosan látni sárga árpavetést is. A tengerit sok helyen már elvetették, de általában vetés alatt áll. A cukorrépa-ültetés ebben az évben a szokott mennyiségnél kevesebb, helyenkint a répa igen erőteljesen kel, szórványosan a drótféreg miatt ki kell szántani. Mesterséges takarmányok erőteljesen fejlődnek. A legelők a hideg időjárás miatt visszamaradtak, csak most indulnak fejlődésnek.

A vetés Békésben. Szarvasról írják: Békésvármegye közigazgatási bizottsága Ambrus Sándor alispán elnöklésével tartott ülésén Daimel Sándor főjegyző előterjesztette az alispáni jelentést, mely szerint a mezőgazdasági munkálat a megyében serényen folyik. Az őszi buzavetések fejlődésére az időjárás igen kedvező lévén, az árpa- és zabvetés erőteljes, a mesterséges takarmány is nagyszerűen fejlődött. A bizottság fölterjesztésére a belügyminiszter leiratában fölhatalmazta a hatóságokat az élelmiszer-uzsora energikus üldözésére.

A termés biztosítása fölszabadult területeken. A sárosi gazdák gyönyörű példáját adták annak, hogy a front mögött itthon dolgozó polgárok milyen hazafias magatartást tanúsíthatnak. Most, hogy vitéz katonáink kiverették az ellenséget Sárosból, a gazdasági egyesület és a közigazgatási hatóság azt látták, hogy az ellenség elől elmenekült vagy kilakoltatott lakosság visszatérhet ugyan földult otthonába, de mert minden szántatlan s vetetlen, a lakosság a legnagyobb nyomornak néz elébe. Ezért fölhívták a gazdákat, hogy mindenki, a kinek a vármegyében nélkülözhető igaereje van, eké-

vel, boronával s takarmánnyal ellátva, küldje el igáját felsővízközre, a honnét az elpusztult vidék megmivelésének munkáját intézni fogják. A fölhívás nem maradt sikertelen. Ma már Sáros megyének minden részéből beküldött igákkal szántják-vetik az ellenségtől fiaink vére hullásával fölszabadult földet. A sárosi gazdák dicsősége marad, hogy e sulyos időkben a legnagyobb áldozatkészséggel segítettek az ellenségtől megsanyargatott lakosságon és megmutatták, hogy egyesült erővel a tehetetlenek látszó föladatokat is meg lehet oldani.

Románia gazdasági helyzete. Bukarestből írják: A hivatalos lag legutóbbi száma kimutatást közöl Románia utolsó négy évének gazdasági helyzetéről. A jelentés elmondja, hogy az utolsó négy év termése kedvező volt, de az ár tetemesen megrágult ezen idő alatt. A termelők általában nagyobb jövedelemhez jutottak. Az utolsó négy esztendő alatt az évi termés átlaga 250 ezer vagon volt. A gabonaművek átlagos ára tizenhét és fél frank, száz kilogrammonként. Egy hold föld teljes jövedelme évenként átlag 240 frank. A búzával bevetett föld évi hozadéka 218—260 frank. A termelési költség holdankint átlagosan 120 frank, tehát egy hold föld tiszta jövedelme 120 frankban állapítható meg. Az ország gazdaságfejlődése — mondja a jelentés — általában a jó termésnek köszönhető. A bér ezen idő alatt 2%-kal emelkedett. Románia kivitele évente általában 506—540 millió frankra rugott. Az általánosan kedvező mezőgazdasági viszonyok következtében az utóbbi években a bérlet ára száz százalékal emelkedett.

A vetőmagpiacról. Muhar, köles és biborheremag még mindig élénk keresletnek örvend és ezekre nagy számmal érkeznek be a megrendelések. Köles rendkívül keresett, irányzata szilárd. Muharmagból a piacra kerülő tételek azonnal vevőre találhatnak. Nyersáruért az árak 100 kilogrammonként a következők: Lenmag 58—60, köles 68—70, muharmag 72—74, biborhere 80—82 korona. Hivatalos jelentés szerint pénteken szünetelt a forgalom. Gabonában egyáltalán nincs üzlet, a mellékeczikkek árai változatlanok. Burgonya nyugodt.

Cukorrépa. A nemzetközi cukorstatisztikai hivatal közlése szerint Magyarország és Ausztria cukorrépa-területe 275.000 hektár, szemben a tavalyi 424.180 hektárral, tehát 35,1% az apadás, a mely a német birodalomban 31,9, Hollandiában 16,3%-et tesz, míg Olaszországban 37,3% a többlet. Olaszországban a terület 874.000 hektár a múlt évi 847.000 hektár ellenében.

Kettős termelés a dohányföldeken. A Dohányjövédéki Központi Igazgatóság az Országos Magyar Gazdasági Egyesület közbenjárására, tekintettel a háborus viszonyokra, kivételesen megengedte, hogy ez évben a dohány között más alacsonyabb növésű és korai érésű növények és pedig korai burgonya, bokor- vagy gyalogbab is termeltessék, azzal a kikötéssel azonban, hogy az egyes dohánytermesztők ezt a kedvezményt dohánytermesztési engedélyüknek csak egyötöd részén vehetik igénybe. Mint-hogy e mellett elsőrendű érdek, hogy az országos dohánytermés mennyiségi bozama is kellőképpen biztosíttassék, a Központi Igazgatóság a köztötes termelést ahhoz a feltételhez kötötte, hogy a dohánytermesztők az eddigi sor- és növénytavólságot kötelesek betartani.

A tengeri-fölszabadítás kérdése. Egyik lapársunk írja: Abból a huszonöt vármegyéből és tizenegy városból, a hol az április 15-diki rendelet értelmében a tengerikészlet összeírták és zár alá helyezték, több gazda keresett föl bennünket az utóbbi napokban. Előadták, hogy a lefoglalt tengerimennyiségnek azt a részét, a melyet a megbízott hivatalos szakértő az áru megromlottsága folytán nem vett át, sürgősen az árutulajdonosok rendelkezésére kellene bocsátani, hogy azok még idejében, vagyis a további elértéktelenedést megelőzve, intézkedhessenek az eladás dolgában. Tehát a dologsürgősségére tekintettel nem kellene-e közvetlenül a minisztériumhoz fordulni. Utána jártunk az ügynek és a legilletékesebb helyről azt a felvilágosítást kaptuk, hogy a tengerikészlet fölszabadítása fölött a törvényhatóságokhoz néhány nappal ezelőtt intézett rendelet értelmében a törvényhatóságok első tisztviselői intézkednek. Ilyen ügyekben tehát közvetlenül hozzájuk vagy hivatalukhoz kell fordulni, a hol természetesen mindenféle utbaigazítást is meg adnak.

Biharban nem marad föld bevetetlen. Nagyváradról írják: A fagyoszentek Bihar megyében egyes helyeken nagyon lehűtötték a levegőt. Így Bagomérban esütörtök éjjel kisebb fagy is volt, mely a szőlőben némi kárt okozott. Utána két napig tartó eső volt, mely a gazdák-nak megfizethetetlen. Az eső után valósággal megrohanták az emberek a földeket s igy kilátás van rá, hogy Biharban nem marad föld bevetetlen.

A szeszákról szóló rendelet kiegészítése. A pénzügyminiszter a szesz eladási módja és a kincstárnak a szesz eladási árában történő részesedése tárgyában kiadott rendeletét a következő módon egészíti ki: Ha a jelen rendelet életbelépte előtt az a) és b) pontban említett valamely vállalat annál az összegnél, a melyen felüli rész a 3. § a), illetve b) pontja szerint a kincstárnak beszolgáltatandó, olcsóbban adott el későbbi szállításra szeszt, de azt a vállalatból a jelen rendelet életbelépte előtt még el nem szállította, az eladott szeszt csak abban az esetben tartozik elszállítani, ha a vevő azután hektoliterfokonként 40 fillért kincstári részesedés címén az államkincstárba befizet. Ilyen szesz után az eladó részére járó eladási árból kincstári részesedés beszolgáltatásának önként érhetőleg nincs helye. Az ilyen szesznek a vállalatokból leendő elszállításáról kiállítandó bejelentésben még az ügylet megkötésének időpontja is bejelentendő és a bejelentéshez csatolandó a vevő által a szóbanforgó szesz után fizetett kincstári részesedésről szóló nyugta.

A hadsereg és a mezőgazdasági munkák biztosítása. Frigyes főherczeg, tábornagy, rendeletet intézett valamennyi hadsereg-főparancsnokhoz, valamennyi hadtápparancsnokhoz, az erődítmények parancsnokságaihoz és a cs. és kir. katonai parancsnokságokhoz, melyben utasította őket, hogy a mezőgazdasági munkálatok eredményesebbé tétele érdekében a polgári hatóságokat az általuk megindítandó munkálatok keresztülvitelében minél hathatósabb támogatásnak. Nevezetesen megtöltötték a cél elérése végett, hogy a kiutalt vetőmag, valamint a szükségét szenvedő lakosság részére szolgáló élelmiszerkészlet legkisebb hányadát is akár hadiszolgáltatásra, akár a hadsereg vagy egyes katonai személyek számára lefoglalják és igénybevegyék. Felhatalmazta továbbá Frigyes főherczeg főparancsnok a hadtápparancsnokságokat, hogy a hadműveletek szünetelése esetén a helyzethez mérten, de mindenkor katonai felügyelet mellett segítségképpen átengedhessék a vetési munkálatokhoz a nélkülözhető és pihenésre beosztott legénység és fogatok egyrészét. Elrendelte ezenkívül Frigyes főherczeg minden olyan megművelhető katonai terület hasznosítását, melynek bevetése a ráfordított vetőmagot előreláthatólag megéri. Ezeknek a területeknek bevetéséhez megkívántató vetőmag kiszolgáltatására az illetékes katonai parancsnokságok kaptak utasítást. Végül gondoskodás történt arról is, hogy egyes hadtápparancsnokságok a katonai célokra hasznavehetetlenné vált, de nem beteg lovakat árverés útján, közigazgatási tisztviselők jelenlétében adják el a helyszínen környékbeli gazdáknak, a kik az ilyen árverések időpontjáról előzetesen értesítendő. Kereskedők és lókupeczek ezeken az árveréseken nem vehetnek részt.

Rézgálicz-kiosztás. Mint értesülünk, a földmivelésügyi minisztériumban f. hó 17-én megkezdtek a rézgálicz-kiosztást. A kiosztás az ampelologiai intézet javaslata alapján történik. Csak az a baj, hogy — mint szóló és borgazd. szaklapok is állítják — a kékkökészlet nem elég a szükséglet fedezésére.

A rézgálicz maximális ára Németországban. Berlinből írják, hogy a német kormány a rézgálicz maximális árát 100 kg.-ként 67 márkában állapította meg. Mily olcsóság ez a mi kékkövünk árához képest! Könnyű ott a szólszorgatásnak.

A had- és népegészségügyi kiállítás. A had- és népegészségügyi kiállításnak érdekes német vendége volt: Kurt Trützschler von Falkenstein német főhadnagy, egyik német kórház parancsnoka, látogatott el Budapestre, hogy a parlament épületében elhelyezett gyűjteményeket megtekintse. Trützschler főhadnagy volt az, aki Németországban a hadegészségügyi kiállítás eszméjét fölvetette. A német tiszt elragadtatásának adott kifejezést, hogy az ő eszméje itt magyar kezekben milyen remek alakot öltött.

Hatezer hold föld viz alatt. Nagyváradról írják: A Berettyó kiöntése folytán Bihar megyében 6000 hold bevetett föld került víz alá. A szakhivatalok nyilatkozatai szerint a Berettyó ily nagymérvű pusztítást emberemlékezet óta nem okozott. A gyulai folyamernöki hivatal most Fráter Barna alispánhoz jelentést tett, a mely szerint a víz alá jutott földeket a lehető legrövidebb idő alatt le fogják csapolni. A lecsapolás után Bakonszeg, Biharnagybajom, Darvas, Nagyrábé, Sárrétudvari, Szerep és Zsáka községek határai tisztulnak meg a víztől.

Felhívás. A debreczeni m. kir. gazdasági akadémia igazgatósága volt hallgatóinak a világháboruban való részvételét évkönyvében kívánja megörökíteni, miért is felkéri a volt hallgatókat, azokat is, kik az intézmény keretébe csak rövidebb ideig tartoztak és különösen a szülőket és hozzátartozókat, hogy a hallgatókról az akadémia igazgatóságával, esetleg későbbi pótlásokkal a következő adatokat közöljék szíveskedjenek: Szolgálat minősége (csapatnem, ezredszám, rang) kitüntetés, a csaták, a sérülés, a hősi halál helye, ideje, a hadifogságba jutás helye, ideje, stb.

A háború befolyása a műtrágya-árakra. A háború árdrágító hatása a műtrágyáknál is megnyilvánul, a mi természetes is, mert a szuperfoszfát gyártásához szükséges nyers anyagok tengerentúlról leendő ideszállítására lehetetlenné vált s már a múlt év őszén mutatkozó hiányok pótlása csak csekély mértékben és lényegesen drágább árakon történthetett a semleges államok területéről. A szuperfoszfát-nak kilópercentenkénti ára ezidő szerint Németországban kb. 80 fillér, Ausztriában pedig jóval felül mozog 70 filléren. Ehhez viszonyítva a magyarországi árak elég olcsók, a mennyiben a gyárakhoz mért távolságok szerint 68—70 fillér között ingadoznak. Itt is azonban június

30-tól kezdve kilópercentenként négy filléres áremelkedés fog beállani, miért ajánlatos az őszi szükségletet június 1-seje előtt fedezni, annyival is inkább, mert a későbbi rendelés a vasúti forgalmi zavarok miatt esetleg nem juthat idejében rendelkezési helyére, pedig az előreláthatóan jövőre is nagyon magas gabonaárak, a szokottnál is jövedelmezőbbé teszik a szuperfoszfát használatát.

Budapesti takarmányvásár.

(IX., ker.) Mester-utca, 1915. évi május hó 21. napján. (A székesfővárosi vásárigazgatóság jelentése a «Gazdasági Lapok» részére.)

Fölhoztak a szokott községekben 82 szekér réti szénát, 25 szekér muhart, 3 szekér zsupszalmát, 25 szekér alomszalmát, — szekér takarmányszalmát, — szekér tengeriszárt, és 27 szekér luczerna és zabos-bükköny stb. 300 zsák szecsakát.

A forgalom élénk. Árak métermázsánként fillérben a következők: réti széna I. r. ó. 1300—1700, réti széna II. r. ó. 800—1200, réti széna csomagolása 640—700, muhar 1300—1900, zsupszalma 1060—1200, alomszalma 600—740, takarmányszalma ———, tengeriszár ———, zabos-bükköny 1000—1500, lóhere ———, luczerna 1100—1600, köles ———, sarju ———, szalma szecska 1000—1100. Összes kocsiszám 165 Összes súly 198.000 kilogramm.

SZESZ.

A szeszüzletben e héten a forgalom kielégítő volt és nagyrészt régebbi előjegyzések lebonyolítására szorítkozott, míg újabb üzlet alig létesült, mert a forgalom azáltal, hogy a fogyasztók a raktáron lévő készletekből fedezik a szükségletet, nem volt igen élénk.

Az árak (maximális) nagyban: Kontingens nyers szesz 190 K. » finomított szesz 200 »

Exkontingens nyers szesz	eczetgyárak	130 K.
»	finomított szesz	» 140 »
Adózott finomítvány		360 »
Denaturált szesz nagyban		145—150 »

NYILTÉR.

(E rovatban közöltékért a szerkesztőség nem vállal felelősséget).

FERTŐZŐ ÁLLATBETEGSÉGNÉL

t. gazdátársaink figyelmébe ajánljuk a JENNER-PASTEUR INTÉZET szérumait és oltóanyagait, a melyeket elismert előnyeik folytán az egész országban előszeretettel alkalmaznak. Ezen előnyök:

1. Az anyag megbízhatósága.
2. Az anyag eltarthatósága.
3. A mérsékelt árak.
4. A kiváló védőképesség.

Fertőzött állományok beoltására: **KOMBINÁLT SZÉRUMOS OLTÓANYAGOK.**

Beteg állatok kezelésére: **GYÓGYÍTÓ RAPID SZÉRUMOK.**

A JENNER-PASTEUR INTÉZET első és eredeti termelési helye hazánkban az összes állatgyógyászati szérumoknak.

BUDAPEST, VIII., Rökk-Szilárd-utca 39.

Felelős főszerkesztő, kiadótulajdonos: **ORDÓDY LÁSZLÓ.**
Szerkesztő: **FEHÉR ZOLTÁN.**

A vonatok indulása Budapest keleti p.-u.-ról. Érvényes 1915. május hó 1-től.					A vonatok érkezése Budapest keleti p. u.-ra. Érvényes 1915. május hó 1-től.					A vonatok indulása Budapest nyugoti p.-u.-ról. Érvényes 1915. május hó 1-től.					A vonatok érkezése Budapest nyugoti p. u.-ra. Érvényes 1915. május hó 1-től.				
vonat-szám	óra	perc	vonat-neme	hová	vonat-szám	óra	perc	vonat-neme	honnan	vonat-szám	óra	perc	vonat-neme	hová	vonat-szám	óra	perc	vonat-neme	honnan
délelőtt																			
912	12	05	Szv.	Zimonyi szállások	417	4	45	Vv.	Bártfa, Kassa	152	5	15	Szv.	Rákospalota-Ujpest	151	5	05	Szv.	Dunakeszi-Alag
8	6	10	"	Bicske	329	5	00	"	Ruttká	122	5	25	"	Érsekújvár, Ipolytság	6701	5	40	"	Szolnok, Czegléd
302	6	25	Gyv.	Ruttká, Berlin	645	5	20	Tvsz.	Szolnok	718	5	30	"	Czegléd	4103	5	45	"	Esztergom
1110	6	30	Szv.	Balatonfüred, Tapolca	309	5	30	Szv.	Hatvan	4102	6	00	"	Esztergom	723	5	50	"	Üllő, Ócsa
1502	6	45	Gyv.	Kassa, Csorba	1905	5	30	"	Osijek	6502	6	30	"	Lajosmizse, Kecskemét	133	5	55	"	Nagymaros
906	6	50	"	Ujvidék, Brod	609	5	45	"	Brassó, Arad	156	6	35	"	Rákospalota-Ujpest	725	6	00	"	Monor
1512	6	55	Szv.	Kassa, Csorba, Bártfa	909	5	45	"	Zimonyi szállások	1402	7	05	Gyv.	Zsolna, Berlin	153	6	15	"	Rákospalota-Ujpest
2	7	00	Gyv.	Wien	17	6	05	"	Komárom	156a	7	35	Szv.	Rákospalota-Ujpest	6507	6	20	"	Lajosmizse
1002	7	10	"	Fiume, Pécs, Osijek	423	6	10	Vv.	Bátyu	1407	6	40	"	Oderberg, Zsolna	1407	6	40	"	Basel, Zürich, Wien
312	7	30	Szv.	Gödöllő	11	6	25	Szv.	Wien	104	7	55	Gyv.	Temesvár-J., Csernahévíz	727	7	15	"	Czegléd
908	7	45	"	Zimonyi szállások	1007	6	45	"	Fiume, Zagreb	708	8	25	"	Versecz, Karánsebes	155	7	20	"	Rákospalota-Ujpest
608	7	50	"	Arad, Brassó, Bukarest	315	7	05	"	Gödöllő	4105	9	05	"	Esztergom	4105	7	25	"	Esztergom
403	8	10	"	Sátoralajhely, Munkács	513	7	20	"	Brassó, Kolozsvár	114	9	15	"	Wien	709	7	30	"	Csernahévíz, Temesvár J.
512	8	20	"	Doboz, Kőrösmező, Kolozsvár, Brassó	317	7	30	"	Gödöllő	160	9	45	"	Rákospalota-Ujpest	501	7	35	Gyv.	Bukarest, Kolozsvár
306	8	35	"	Ruttká	319	7	40	"	Hatvan	102	11	00	"	Rákospalota-Ujpest	125	7	45	Szv.	Párkány-Nána
516	11	40	"	Nagykátá	21	7	45	"	Paks, Bicske	6504	11	10	"	Lajosmizse, Kecskemét	8501	7	50	"	Kecskemét, Lajosmizse
24	11	55	"	Bicske	1309	8	00	"	Graz, Fehring										
délután																			
914	12	20	Szv.	Ujvidék, Sarajevo	911	8	20	"	Brod, Szabadka	164	12	05	Szv.	Rákospalota-Ujpest	155a	3	15	"	Rákospalota-Ujpest
10	12	30	"	Szombathely, Wien	519	8	35	"	Szolnok	714	12	15	"	Szeged	4107	8	25	"	Esztergom
1008	12	45	"	Fiume, Osijek	1005	9	00	Gyv.	Tapolca, Balatonfüred	188	12	25	"	Nagymaros	129	8	45	"	Vác
316	1	25	"	Gödöllő	13	9	15	Szv.	Győr	4106	12	30	"	Esztergom	1401	9	40	Gyv.	Berlin, Zsolna, Pozsony
1304	1	40	Gyv.	Fehring, Graz, Sopron	307	9	35	"	Szabadka	166	1	00	"	Rákospalota-Ujpest	4109	9	55	Szv.	Esztergom
4	2	05	"	Wien, Zürich, Basel	409	10	20	"	Oderberg, Ruttká, Miskolc	108	2	00	Gyv.	Wien, Zürich, Basel	161	10	30	"	Rákospalota-Ujpest
604	2	10	"	Arad, Bukarest	7	1	20	Szv.	Bicske	120	2	15	Szv.	Galánta, Ipolytság	715	10	45	"	Szeged
318	2	25	Szv.	Hatvan	601	1	25	Gyv.	Bukarest, Arad	170	2	20	"	Rákospalota-Ujpest	119	11	25	"	Galánta
26	2	30	"	Bicske	1201	1	30	"	Sarajevo, Indjija, Szabadka	410	2	30	"	Esztergom	163	12	00	"	Rákospalota-Ujpest
518	2	40	"	Szolnok	1	1	40	"	Basel, Zürich, Wien	6710	2	45	Szv.	Czegléd, Szolnok					
1202	2	45	Gyv.	Szabadka, Indjija, Sarajevo	325	2	10	Szv.	Hatvan	6506	2	50	"	Lajosmizse, Kecskemét					
19.2	2	55	"	Tapolca	1501	2	20	Gyv.	Poprád-Felka, Kassa										
1016	3	30	Szv.	Paks	521	3	40	Szv.	Nagykátá	174	4	10	"	Rákospalota-Ujpest					
18	4	30	"	Komárom	329	5	25	"	Gödöllő	110	5	15	Gyv.	Wien					
410	5	10	"	Miskolc	511	6	00	"	Bukarest, Debreczen	142	5	2	Szv.	Nagymaros	178	3	50	"	Rákospalota-Ujpest
824	5	20	"	Gödöllő	15	6	20	"	Bruck-Királyhida	176	5	50	"	Rákospalota-Ujpest	713	4	05	"	Szolnok, Czegléd
522)	5	40	"	Nagykátá, Szolnok	1705	7	00	"	Debreczen	128	6	00	"	Nagymaros	189	4	10	"	Nagymaros
308	5	55	"	Ruttká, Oderberg	907	7	20	"	Zimonyi szállások	722	6	10	"	Üllő	175	5	15	"	Rákospalota-Ujpest
514	6	15	"	Kolozsvár, Brassó	607	7	25	"	Bukarest, Arad	724	6	20	"	Monor	4113	5	40	"	Esztergom
28	6	30	"	Bicske, Triest	1109	7	40	"	Tapolca, Balatonfüred	4114	6	40	"	Esztergom	115	6	10	"	Wien
3.8	6	40	"	Hatvan	805	7	45	"	Ruttká	1406	6	50	Gyv.	Pozsony, Zsolna, Berlin	707	6	30	Gyv.	Csernahévíz, Temesvár J.
920	7	05	"	Kunszentmiklós-Tass	25	7	50	"	Bicske	130	6	55	Szv.	Párkány-Nána, Ipolytság	177	6	35	Szv.	Rákospalota-Ujpest
524)	7	10	"	Nagykátá, Szolnok	1099	8	20	"	Fiume, Brod	178	7	15	"	Rákospalota-Ujpest	105	6	40	Gyv.	Wien
16	7	20	"	Győr	4.5	8	20	"	Munkács, Sátoralajhely, Kőrösmező	728	7	35	"	Czegléd	711	7	50	Szv.	Rákospalota-Ujpest
352	7	30	"	Gödöllő	9	8	45	"	Wien, Szombathely	6508	7	40	"	Lajosmizse	179	8	00	"	Rákospalota-Ujpest
1514	8	00	"	Kassa, Csorba	1511	8	50	"	Kassa	710	8	05	"	Temesvár-J., Csernahévíz	131	8	55	"	Nagymaros
910	8	05	"	Szabadka, Brod	1001	9	05	Gyv.	Fiume, Pécs	109	9	05	Gyv.	Wien					
1808	8	40	"	Pécs, Dalj	27	9	30	Szv.	Bicske	65.5	9	30	Szv.	Kecskemét, Lajosmizse					
1398	9	15	"	Győr, Graz	903	9	35	Gyv.	Berlin, Ruttká						1405	9	45	Gyv.	Berlin, Zsolna
610	9	30	"	Arad, Brassó	965	10	00	"	Brod, Ujvidék						4115	10	00	Szv.	Esztergom
482	10	15	Vv.	Kassa, Lowoczne, Homonna, Kőrösmező	1303	10	10	"	Graz, Triest						6513	10	30	"	Ócsa
1010	10	25	Szv.	Fiume, Tapolca, Brod	525	10	35	Szv.	Szolnok						717	11	10	"	Versecz, Temesvár J.
12	10	55	"	Szombathely, Wien	3	11	45	Gyv.	Wien, Sopron						117	11	25	"	Érsekújvár
338	11	05	Vv.	Ruttká, Poprád-Felka															
614	11	25	Szv.	Debreczen															
14a	11	55	"	Bicske															

1) Nagykatától Szolnokig csak szombaton és ünnep előtti köznapokon közlekedik.

